

потенциально опасным движением для большевистской системы, поскольку его целью было провозглашено освобождение не только Украины, но и других республик СССР из-под гнета сталинской диктатуры.

Ключевые слова: иностранные отдели, повстанческое движение.

The article analyzes the problem of involvement of foreigners into the Ukrainian Insurgent Army (UPA). It included the persons of many nations who suffered under Stalin's regime. UPA, in particular, had Uzbeks, Armenians, Azeri, Georgians, North Caucasians and soldiers of other nationalities who did join this partisan army for fighting for freedom. According to author main thesis, by the end of 1943 and at the beginning of 1944 the Ukrainian insurgent resistance was most dangerous movement for Bolshevist system among other anti-Soviet resistance movements because it did not only focus on liberation of Ukraine but also of other republics under oppression of Stalin's dictatorship.

Keywords: foreign detachments, insurgent movement.

УДК 94 (477.83/.86)

Руслан ДЕЛЯТИНСЬКИЙ

ОТЕЦЬ ВОЛОДИМИР-ЛУКА МИКИТЮК (1899–1944 рр.): БІОГРАФІЧНИЙ НАРИС

У статті здійснено реконструкцію біографії неординарної особистості греко-католицького священика о. Володимира Микитюка, сотрудника в Кобаках, адміністратора в Рибно і Старих Кутах, катехита шкіл і голови читальні “Просвіта” в Кутах, катехита гімназії та ректора малої духовної семінарії в Станиславові, заступника голови Головного відділу товариства “Скала”, заступника голови та референта соціальної опіки УОК у Станиславові, відомого в історіографії також як капелан УПА, який трагічно загинув у квітні 1944 р.

Ключові слова: о. Володимир Микитюк, хорунжий (четар, лейтенант) УГА, духовна семінарія, целібат, сотрудник парохії, адміністратор парохії, катехит, ректор малої духовної семінарії, заступник голови Головного відділу товариства “Скала”, заступник голови і референт соціальної опіки УОК у Станиславові, капелан УПА.

Актуальність проблеми полягає в тому, що неординарна постать о. Володимира Микитюка, його досвід душпастирської та суспільної праці сьогодні можуть стати добрим прикладом соціального служіння греко-католицького духовенства. Його життєвий шлях, хоча й привертав увагу істориків, проте залишається недостатньо дослідженим. Для ширшого загалу о. В.Микитюк відомий переважно як катехит української державної гімназії в Станиславові та капелан УПА¹. Періодичне відзначення річниць створення УПА стимулює епізодичний інтерес істориків до постаті цього “першого капелана УПА”, а тому актуалізує потребу більш об’єктивного висвітлення цієї, однієї з багатьох сторінок біографії о. В.Микитюка. Водночас, на нашу думку, актуальним буде дослідження інших сторінок його біографії. Так, у контексті історичних дискусій щодо введення єпископом Г.Хомишиним целібату в Станиславівській єпархії у 1920-х рр.², зокрема, заслуговує на увагу вибір В.Микитюком цього безженного стану свого священства. Так само дискусії істориків щодо ролі Католицької акції та місця “кле-рикальних” товариств у суспільному житті українців Східної Галичини в 1930-х рр.³ спонукають до вивчення діяльності о. В.Микитюка як заступника голови Головного відділу товариства “Скала”. Не менш актуальним буде вивчення його суспільно-політичної та культурно-просвітницької діяльності як катехита в Кутах і Станиславові та заступника голови УОК у Станиславові.

У сучасній українській історіографії історії УГКЦ ХХ ст. розпочалося дослідження біографій не тільки ієрархії, але й окремих представників “нижчого” духовенства, цілих священних “династій” (подібні дослідження провели П.Арсенич⁴, А.Баб’як⁵, Б.Головин⁶, Л.Купчик⁷,

О.Турій⁸ та ін.). Таке зацікавлення істориків до біографій “малих людей”, викликаний пошуками у вітчизняній історіографії нових методологічних моделей історичного дослідження⁹, також актуалізує вивчення постаті греко-католицького священника о. В.Микитюка.

Історіографічну традицію дослідження його біографії започаткував Ярослав-Сильвестр Микитюк (1912–1990-ті рр.)¹⁰, адвокат і громадський діяч, рідний брат священника, який залишив детальний автобіографічний спогад про о. В.Микитюка¹¹, а також спогад про очолювану останнім малу духовну семінарію¹². Публіцистичний нарис О.Дем’яніва про о. В.Микитюка¹³, на жаль, містить ряд помилкових тверджень щодо фактів біографії священника. Тим часом нарис І.Драбчука, основою якого стали спогади Я.-С.Микитюка та очевидців подій квітня 1944 р. у с. Грабівка¹⁴, є більш об’єктивним. Коротка біографічна довідка, яку підготував о. І.Пелехатий¹⁵, фрагментарно висвітлює діяльність відомого священника. Отже, вивчення біографії о. В.Микитюка, урахувавши наявність “білих плям”, потребує залучення нових джерел.

Об’єктом дослідження є греко-католицький священник о. Володимир Микитюк, а предметом – його життєвий шлях, формування світогляду й особистості священника, а також душпастирська, педагогічна (катехитична), суспільно-політична, культурно-просвітницька та громадська діяльність у контексті суспільно-політичного життя українського суспільства Галичини першої половини ХХ ст.

Мета статті – об’єктивно висвітлити біографію о. В.Микитюка, його душпастирську та суспільну діяльність. Із цією метою автор залучив достатньо широке коло джерел, зокрема неопубліковані архівні матеріали¹⁶, статистичні збірники та періодичні видання 1920–1940-х рр.¹⁷, спогади сучасників священника¹⁸, окремі збірники опублікованих документів¹⁹. Не претендуючи на абсолютну повноту розкриття проблеми, спробуємо дати об’єктивне бачення життя відомого священника.

Володимир-Лука Микитюк народився 24 жовтня 1899 р. у Коломиї²⁰, що в Австро-Угорській імперії належала до одного з найбільших повітових міст коронного краю Галичини і Володимирії²¹. Його батьки – Ігнатій та Ігнатія з Будзяновських – за соціальним статусом були “рільниками”²², маючи, очевидно, селянське коріння, хоча проживали в достатньо великому провінційному місті. Освіту Володимир Микитюк почав здобувати в початковій школі ім. Т.Шевченка з українською мовою навчання в Коломиї, після закінчення якої вступив до місцевої державної гімназії з українською мовою навчання²³. Під час навчання в Коломийській гімназії, у якій з моменту її офіційного заснування (1900 р.) до Першої світової війни сформувався значний інтелектуальний осередок, Володимир Микитюк не тільки здобував знання відповідно до навчальної програми, але й брав участь у діяльності “руського наукового” й історичного “кружків” та гімназійної читальні, завдяки чому сформувалися його світогляд, характер і національна самосвідомість²⁴. З огляду на події Першої світової війни, закінчив гімназію В.Микитюк складанням іспиту зрілості (“матури”) тільки 23 жовтня 1917 р.²⁵ Уже в цей період, як згадує його брат, у Володимира проявлялося “покликання до духовного стану”²⁶. Однак відразу після “матури” юний випускник гімназії добровільно зголосився на військову службу до австрійської армії. Можемо припустити, що до цього кроку його спонукало своєрідне “пробудження” сформованої в гімназійному середовищі національної самосвідомості²⁷, каталізатором чого стали відомі події національної революції в Україні в березні – жовтні 1917 р. Служба в австрійській армії вважалася виявом патріотизму тієї частини галицьких українців, котрі пов’язували з династією Габсбургів надії на створення окремого українського коронного краю або й навіть незалежної монархічної держави на чолі з архікнязем Вільгельмом Габсбургом²⁸. Власне тому Володимир Микитюк, як солдат австрійської армії, воював на італійському фронті, де дослужився до військового ступеня хорунжого (прапорщика)²⁹. У зв’язку з поразкою армії Австро-Угорщини на італійському фронті в кінці жовтня 1918 р.³⁰ повернувся в Галичину. Одразу ж після Листопадової революції 1918 р. у Львові В.Микитюк зголосився на службу до Української Галицької армії (УГА), і в чині хорунжого “провадив телефонічну школу в Коломиї”, але через оточення Коломиї польським військом не зміг відступити на схід з корпусами УГА й залишився в рідному місті³¹. Сумнівним вважаємо твердження О.Дем’яніва про те, що В.Микитюк пережив “жах польських таборів для військовополонених галичан”³².

Уже восени 1919 р. В.Микитюк вступив до Станиславівської духовної семінарії³³. Характерно, що тоді ж до цього закладу вступили ще декілька колишніх воїнів УГА, зокрема Іван Терешкун (1896–1938 (?)) і Дмитро Федасюк (1891–1944 (?))³⁴, які, на нашу думку, крім духовних мотивів вибору священничого стану, прагнули також уникнути серйозної психологічної травми, пов'язаної з примусовим набором до ще недавно ворожої польської армії³⁵. Під час навчання В.Микитюк проявив свій талант і наполегливість у навчанні та духовній формації, адже, замість традиційних чотирьох років богословських студій³⁶, завершив їх уже за три навчальні роки, у червні 1922 р.³⁷ Серед його духовних наставників і викладачів були ректор семінарії о. М.Вальницький (1859–1923), віце-ректор о. д-р В.Бабин (1884–1938 (?)), професори о. д-р В.Баран (1880–1938 (?)), о. д-р І.Лятишевський (1879–1957), о. д-р Я.Медведцький (1880–1941), о. д-р М.Чарнецький (1884–1959), о. д-р Ф.Щепкович (1864–1934), о. д-р А.Бойчук (1888–1971)³⁸. У період навчання В.Микитюка в Станиславівській духовній семінарії єпископ Г.Хомишин, спираючись на рішення спільних конференцій ієрархії Галицької митрополії, розпочав запровадження целібату, тобто практики рукоположення в безженному стані богословів, починаючи з 1920 року випуску³⁹. Хоча це рішення Станиславівського єпископа невдовзі викликало бурхливу реакцію в суспільстві, протести й тривалу “антицелібатну дискусію”⁴⁰, молодий богослов В.Микитюк зважився прийняти свячення в безженному стані. Його рішення, маємо підстави стверджувати, було цілком свідомим і розважливим. Перший ступінь свячень – субдияконат – В.Микитюк отримав із рук владики Г.Хомишина 25 грудня 1921 р., дияконські свячення – 1 січня 1922 р., а рукоположення на священника – 25 червня 1922 р. у катедральному храмі Воскресіння Христового⁴¹. Одночасно з В.Микитюком священничі свячення в безженному стані отримали також його однокурсники – брати Іван (1895–1938 (?)) і Микола (1892–1938 (?)) Капустянські, Юліан Вальницький (1893–1945 (?)) і Михайло-Мар'ян Феліцький (1891–1938 (?))⁴². Так, реалізувавши своє духовне покликання, В.Микитюк свідомо обрав шлях священника-целібса, “воїна Христового”, який у своїй місії покликаний активно поширювати й практично впроваджувати основи християнської віри в різних сферах суспільного життя. Цю чітку лінію поведінки священника можемо спостерігати упродовж решти його життя.

Наступний тривалий період життя о. В.Микитюка, який умовно можна назвати “косівським”, пов'язаний з його душпастирською та суспільною працею в селах Кобаки, Рибне, Старі Кути й містечку Кути Косівського деканату та повіту в 1922–1934 рр.

Першою душпастирською посадою о. В.Микитюка було системізоване співробітництво в парохії Кобаки, де він упродовж вересня 1922 – жовтня 1923 рр. допомагав старенькому парохові о. Владиславу Пассиновичу (1839–1927), почесному радникові єпископської капітули із крилошанськими відзнаками⁴³. Слід зауважити, що парохія Кобаки належала до категорії великих, оскільки мала дві церкви (Воздвиження Чесного Хреста і св. Миколая) та формально налічувала близько 3 900 віруючих греко-католиків, а частка римо-католиків та іудеїв була мізерною (відповідно – 40 і 52 особи)⁴⁴. Однак, оскільки в цьому селі після війни значної популярності набули радикальні ідеї УСРП, “Сельробу” та КПЗУ⁴⁵, то вплив місцевого пароха був незначний, а більшість вірян не відвідувала Богослужінь. Очевидно, молодого співробітника, священника-целібса, місцеві громадські діячі, які з політичних мотивів займали “антиклерикальну” позицію, спершу сприймали насторожено й навіть вороже, адже, як згадує Я.-С.Микитюк, часто “під церквою під час Богослуження відбувалися комуністичні мітинги при великій участі людей”⁴⁶. Тільки завдяки розважливій позиції о. В.Микитюка, щирому альтруїзмові при виконанні душпастирських обов'язків під час епідемії тифу в Кобаках восени 1923 р., ставлення “радикальних діячів” докорінно змінилося: їхня “делегатія” перепросила його та запевнила в толерантному ставленні на майбутнє⁴⁷. Після призначення в жовтні 1923 р. на посаду адміністратора парохії в Рибно над Черемошем о. В.Микитюк продовжував до кінця лютого 1924 р. поєднувати її з обов'язками “доїжджаючого” співробітника в Кобаках⁴⁸. Цей досвід налагодження “толерантних відносин” з місцевими діячами УСРП невдовзі став дуже корисним для о. В.Микитюка, коли він активніше включився до громадського життя в Косівському повіті.

Уже з 1 березня 1924 р. о. В.Микитюк призначений до села Старі Кути, де, за офіційними даними, до 1925 р. виконував обов'язки адміністратора парохії й одночасно до 1934 р. був катехитом місцевої школи⁴⁹. Натомість парохом у Рибному тоді ж став о. Василь Григорчук

(1892–1938 (?))⁵⁰. Невдовзі, у 1925 р., єпископ Г.Хомишин призначив парохом у Старі Кути доктора теології о. Лева Скобельського (1884–1938 (?)), колишнього пароха Старого Самбора в Перемишльській єпархії⁵¹, а о. В.Микитюка залишив катехитом у Старих Кутах. Водночас, як стверджує Я.-С.Микитюк, але цього чомусь не підтверджують офіційні джерела (шематизми та “метрика кліру”)⁵². Владика Г.Хомишин призначив о. В.Микитюка також адміністратором (скоріше, мабуть, сотрудником) і катехитом у містечку Кути над Черемошем, де він до 1934 р. співслужив зі стареньким парохом о. Володимиром Стефановичем (1858–1938 (?))⁵³. З огляду на суперечливі відомості джерел, припускаємо, що молодий священник-целєбс міг “неофіційно”, на підставі усних домовленостей, поєднувати працю катехита й сотрудника в обох парохіях, почергово допомагаючи старшим парохам.

З того часу о. В.Микитюк не тільки продовжив активну душпастирську працю, але й швидко включився до місцевого громадського життя. Як душпастир зосередився на піднесенні духовно-релігійного життя парохіян, особливо на вихованні молодого покоління. Слід зауважити, що обидві парохії села Старі Кути й містечка Кути перебували під урядовим патронатом і належали до категорії великих, проте суттєво різнилися за етноконфесійною ознакою, що впливало на душпастирську працю греко-католицьких священників. Так, у Старих Кутах, де було дві церкви – Покрови Пречистої Діви Марії та Преображення Христового, чисельність греко-католиків у 1925–1931 рр. зросла від 5 096 до 5 306 осіб, а частка римо-католиків, вірмен і євреїв була дуже малою (відповідно 50, 15 і 152 особи)⁵⁴. Тим часом греко-католицька парохія в Кутах з однією церквою Пресвятої Трійці ніби “розчинялася” в строкатому етноконфесійному складі цього містечка, де проживали близько 1 750 греко-католиків, 1 230 римо-католиків, понад 500 вірмено-католиків, 10 протестантів і близько 1 370 євреїв іудейського віросповідання⁵⁵.

Зазначені особливості етноконфесійної структури обох населених пунктів, очевидно, позначилися на душпастирській праці о. В.Микитюка, який, усвідомлюючи необхідність організованого суспільного життя української громади, прагнув виховати молоде покоління українців з високим рівнем національної самосвідомості та релігійної “греко-католицької” ідентичності. В умовах політики асиміляції, яку проводила польська адміністрація Галичини стосовно українців, настанови катехита часто були єдиним дороговказом для молоді, як не тільки здобути освіти, але й зберегти власну національну та конфесійну ідентичність. Характерно, що в Старих Кутах під тиском польської адміністрації 4-класна системізована школа з українською мовою навчання в 1925–1929 рр. була реорганізована в утраквістичну, тобто двомовну, спершу 5-класову, а згодом – у 7-класову; водночас у містечку Кути було дві 7-класові етатові системізовані школи – окремо для хлопців і дівчат – з польською мовою викладання⁵⁶. За таких обставин позитивний виховний вплив катехита на українську молодь цих шкіл, як згадує Я.-С.Микитюк, був безперечним, адже о. Володимир “найбільше часу присвячував українській молоді, яку любив і на яку мав великий вплив”⁵⁷. Отже, праця катехита відіграла важливу роль у становленні національної ідентичності української шкільної молоді. Водночас о. В.Микитюк значну увагу приділяв формуванню релігійних покликань серед молоді, завдяки чому під його впливом, як згадує брат священника, духовний стан обрали чотири особи: о. В.Вовчук, о. Є.Плав’юк, о. М.Герцюх ЧСВВ і о. Глібчук ЧСВВ⁵⁸ (на жаль, не вдалося повністю їх ідентифікувати⁵⁹).

Водночас катехит допомагав парохам у створенні та керівництві церковними братствами. Так, у Старих Кутах активізувало свою діяльність Братство тверезості, до якого вже 1925 року належало близько 1 200 вірних, а 1929 р., за настановами єпископа Г.Хомишия, було засновано “Апостольство Молитви враз з Найсвятішим Серцем Христовим”⁶⁰. Тим часом у Кутах релігійно-церковне життя місцевої громади було менш структурованим, адже, за офіційними даними шематизмів, у 1925–1934 рр. тут існувало тільки одне “братство церковне на статутах”⁶¹. Особливу увагу приділяв о. В.Микитюк проповідям, які принагідно виголошував під час Богослужінь чи в інших моментах; при цьому він ретельно готувався до них, використовуючи зразкові збірники відомих священників-проповідників того часу (наприклад, о. Тодта) з власної бібліотеки, у якій було чимало книг польською та німецькою мовами⁶². Зрештою, за успішну душпастирську працю на Косівщині в червні 1930 р. єпископ Г.Хомишин нагородив катехита о. В.Микитюка правом “ношення пелерини і рукавків”⁶³.

У цей же “косівський” період, особливо під час побуту в Старих Кутах і Кутах, о. В.Микитюк розпочав активну суспільну діяльність, спрямовану, на нашу думку, передусім на практичне впровадження християнських цінностей у громадське життя, зміцнення позицій УНДО та нейтралізацію впливу радикальних течій (УСРП, “Сельроб”, КПЗУ) на місцеві осередки українських товариств. Дотримуючись, очевидно, на противагу радянським настроям, “поміркованої” течії “реальної красної політики” УНДП (з 1925 р. – УНДО)⁶⁴, о. В.Микитюк був прихильником розвитку “позитивної органічної праці” в суспільному житті*, суть якої полягала, зокрема, у створенні мережі культурно-просвітницьких та економічних установ, що забезпечать реальний, а не декларативний автономний розвиток українців Галичини у складі Польської держави. Серед його найближчих однодумців і співробітників у громадській праці були священники, учителі та інші представники інтелігенції Косівського повіту. Серед них, як згадує брат священника Я.-С.Микитюк, були парох Старих Кут о. д-р Лев Скобельський, парох Рибного о. Василь Григорчук, душпастир-експозит Москалівки біля Косова о. Михайло Могильняк (1896–1938 (?)), адвокат в Кутах д-р Мар’ян Гардецький і його дружина Цецилія, радник суду Стефан Каратницький і його дружина Стефанія, директор 7-класної школи в Старих Кутах Іван Цюпик (Цюпак), учителі Михайло Гоцко та Василь Тиш⁶⁵. Таке коло співпрацівників о. В.Микитюка, звичайно, було набагато ширшим, зважаючи на його авторитет й активну громадську працю. Спробуємо детальніше проаналізувати його суспільну діяльність у цей період.

Одним із першочергових завдань о. В.Микитюк вважав відновлення читалень “Просвіти”, що мали стати базою для розвитку не тільки просвітницької, але й економічної праці серед української громади. Так, з його ініціативи у 1924 р. уперше в післявоєнний час відновлено діяльність читальні “Просвіти” в Старих Кутах. Одразу ж о. В.Микитюка як адміністратора місцевої парохії було обрано головою управи читальні “Просвіти” в Старих Кутах⁶⁶, а з 1925 р. її очолив новий парох – о. Л.Скобельський⁶⁷. Розвиваючи культурно-просвітницьку діяльність під гаслом “через самостійність господарську до політичної”, читальня “Просвіти” в Старих Кутах за декілька років досягнула значних успіхів: чисельність її членів зросла до 200 осіб, часто проводили вистави, лекції, щоденні читання, бібліотека налічувала 250 томів і 5 часописів, була розгорнута мережа кооперативного молочарства⁶⁸. Водночас у Старих Кутах під проводом о. В.Микитюка та о. Л.Скобельського були засновані й розвивалися ряд економічних установ – кооператив “Господарська спілка”, що налічував 146 членів, позичкова каса при “церковній скарбоні” та каса Райффайзена⁶⁹.

Особливу роль о. В.Микитюку довелося відіграти у становленні українських установ у містечку Кути, в окремих з них – більш або менш активну, але завжди, так би мовити, “контрольну”. Так, після відновлення в січні 1924 р. з ініціативи пароха о. В.Стефановича читальні “Просвіти”, управу якої очолив С.Гуцуляк⁷⁰, Косівський староста Секірський уже 1 лютого заборонив її діяльність за звинуваченням в “антидержавній агітації” на підставі виявленого поліцією списку якогось “таємного українського товариства”⁷¹. Лише 14 липня 1924 р., після розслідування справи, повітовий староста доручив постерункові поліції “повернути приміщення голові товариства “Просвіта” в Кутах і не чинити перешкод у дальшій діяльності”, але наказав “розширити таємний нагляд” за його членами⁷². Своє рішення в листі до воеводи він мотивував, зокрема, гарантіями від управи читальні щодо дотримання “статутної діяльності” та деякими політичними міркуваннями⁷³. Уже 24 серпня 1924 р. на загальних зборах читальні “Просвіти” під головуванням С.Гуцуляка затверджено зміни до статуту⁷⁴. Після цього, восени 1924 р., з невстановлених причин відбулися кадрові зміни, й управу читальні “Просвіти” в Кутах очолив о. В.Микитюк⁷⁵. З огляду на брак додаткових відомостей, можемо лише припускати, що в цей період читальня “Просвіти” потребувала певних гарантій лояльних відносин

* Ідея позитивної праці розроблена лідером УХС О.Барвінським й активно використовувалася Станіславським єпископом Г.Хомишиним у 1920–1930-х рр. Див.: Чорновол І. Тягар прагматизму, або Олександр Барвінський у світлі сучасності / І. Чорновол // Барвінський О. Спомини з мого життя. – К., 2004. – С. 23–24, 29–30; Єгрешій О. І. Єпископ Григорій Хомишин і питання українсько-польського порозуміння (1904–1939) / О. І. Єгрешій. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – С. 12.

з польською адміністрацією, тому особа катехита виглядала достатньо компромісною. Характерно, що згодом, на початку 1930-х рр., коли головою читальні стане представник УСРП М.Кахникевич, “муж довір’я” УНДО в Кутах о. В.Микитюк залишиться членом її управи⁷⁶. Упродовж цього періоду читальня “Просвіти” в Кутах, згуртувавши близько 160 членів, за активної підтримки катехита, значно активізувала культурно-просвітницьку працю: тут регулярно проводилися лекції, вистави, бесіди, а її бібліотека налічувала 600 томів книг і 5 часописів⁷⁷.

З ініціативи та під головуванням о. В.Стефановича в жовтні 1924 р. відновила свою діяльність також філія “Просвіти” в Кутах, одна з найдавніших у повіті, заснована ще 1898 р. з ініціативи о. С.Кархута⁷⁸. Але деякий час філія в Кутах чомусь не виявляла активності, а практично всі 37 читалень “Просвіти” в Косівському повіті, в тому числі в Кутах і Старих Кутах, були підпорядковані філії “Просвіти” в Косові, яку з часу її відновлення в 1925 р. очолював адвокат д-р Петро Рондяк, “активний діяч партії УНДО”⁷⁹. Коли ж у 1926 р. діяльність філії “Просвіти” в Кутах відновлено під проводом пароха о. Л.Скобельського⁸⁰, то катехит о. В.Микитюк став його заступником, і в грудні 1927 р. навіть особисто видав дозвіл на заснування читальні “Просвіти” в Тюдеві⁸¹. Цікаво, що пізніше, у 1936 р., заступником голови філії о. Л.Скобельського стала дружина адвоката Цецилія Гардецька, а секретарем – брат катехита Ярослав Микитюк⁸².

У вересні 1925 р. з ініціативи катехита о. В.Микитюка, пароха о. В.Стефановича, учителя М.Гоцька та громадського діяча В.Балана засновано товариство “Народний Дім” у Кутах, членами якого стали 85 осіб. До складу управи, головою якої став о. В.Микитюк, а секретарем М.Гоцько, що репрезентували впливи УНДО, увійшли ще 4 члени – прихильники УСРП⁸³. Нова інституція розташувалася спершу в будинку “Просвіти”, оскільки питання про будівництво “власного дому” перебувало на стадії планування та збору коштів⁸⁴. У культурно-просвітницькій праці члени “Народного Дому”, за даними староства, повністю солідаризувалися з місцевими осередками українських товариств “Просвіта”, “Сокіл” та “Рідна школа”, а в політичній площині, зокрема під час виборів до сейму та сенату 1928 р., підтримували УНДО та УСРП і поборювали урядовий блок ББВР⁸⁵. У березні 1931 р. на загальних зборах товариства “Народний Дім” у Кутах обрано новий виділ, який знову очолив о. В.Микитюк⁸⁶. Крім згаданих товариств, о. В.Микитюк у 1925 р. також увійшов у ролі касира до управи кооперативу “Верховина” в Кутах, який з 1923 р. очолив прихильник УНДО д-р М.Гардецький⁸⁷. Більше того, упродовж цілого “косівського періоду” священник-катехит брав активну участь у діяльності повітового гуртка УПП “Рідна Школа”, Повітового союзу кооператив та повітового комітету УНДО⁸⁸.

Незважаючи на безпосередню участь о. В.Микитюка в діяльності згаданих установ, поступово, на початку 1930-х рр. відбувається “полівищення” складу їх керівних органів. Так, до складу управи читальні в Старих Кутах увійшли прихильники УНДО (4 особи) та УСРП (5 осіб), хоча, за даними повітового староства, всі її члени “стоять на антидержавному ґрунті, партійних суперечок уникають”⁸⁹. Тим часом у складі управи кооперативу “Господарська спілка”, що мала значний авторитет серед української громади Старих Кут, співвідношення прихильників УНДО (9) і УСРП (3) було на користь центристської партії⁹⁰. Однак у 1928 р. прихильники партії “Сельроб-Єдність” заснували окремих кооператив “Єдність”, що мав 230 членів і був достатньо впливовим серед українців⁹¹. Читальня “Просвіти” в Кутах у 1928–1930-х рр. була “опанована” УСРП, яку представляли голова М.Кахникевич та сім членів управи, і лише два члени управи – о. В.Микитюк та д-р М.Гардецький – представляли УНДО; попри це, внутрішніх “міжпартійних” суперечок між ними не спостерігалось⁹². Управа кооперативу “Верховина” в Кутах також складалася майже порівну із представників УНДО (6) та УСРП (5 осіб)⁹³. Отже, майже всі культурно-просвітні та економічні установи, до яких входив о. В.Микитюк, відчували вплив УСРП, яка продовжувала поширювати “традиції радикалізму” на Косівщині⁹⁴. Зрештою, у 1928–1929 рр., як зазначає О.Боднар, помітною є загальна тенденція до “захоплення” впливами УСРП філій і читалень “Просвіти” в усій Галичині, і лише в середині 1930-х рр. УНДО вдалося відновити свій вплив на більшість її осередків⁹⁵.

Очевидно, зусилля о. В.Микитюка, який був “мужем довір’я” УНДО в Косівському повіті⁹⁶, у напрямі реалізації ідеї “позитивної праці” на платформі центристської партії, хоча й були успішними, проте недостатніми для нейтралізації “ліворадикальних” впливів у місцевих читальнях “Просвіти” й кооперативах. Унаслідок цього в 1930-х рр., зокрема в Старих Кутах, створено дві (а, можливо, і три) читальні “Просвіти”, кожна з яких перебувала під різними політичними впливами – УНДО та УСРП⁹⁷. Тим часом читальня “Просвіти” в Кутах успішно нейтралізувала вплив УСРП, і в 1937 р. склад її управи перебував повністю під впливом УНДО, “мужем довіри” якого тоді став місцевий сотрудник о. Петро Серeda (1907–1938 (?))⁹⁸. Так само в середині 1930-х рр. управа “Народного Дому” в Кутах, яку після переїзду о. В.Микитюка до Станиславова очолив М.Гоцко, суттєво мінімізувала вплив УСРП, надаючи перевагу УНДО⁹⁹. Тільки філія “Просвіти” в Кутах у 1926–1930-х рр., слід зазначити, незмінно залишалася надійною опорою УНДО, а члени її управи, за визначенням старости, – “крайніми націоналістами”¹⁰⁰. Спостерігаючи за цими тенденціями “ліво-радикалізації” установ, о. В.Микитюк, на нашу думку, все більше переконувався в необхідності політичної консолідації консервативного християнсько-суспільного руху, а тому згодом активно підтримав розвиток товариства “Скала” в рамках “Католицької акції” (про це буде мовитись нижче). Зрештою, досвід та “уроки” душпастирської й суспільної праці, здобуті на Косівщині, о. В.Микитюк використав уже в наступний, так би мовити, “станиславівський” період (1934–1944 рр., з перервою в 1939–1941 рр.).

У серпні 1934 р. єпископ Г.Хомишин призначив о. В.Микитюка катехитом державної чоловічої гімназії з українською мовою навчання та настоятелем бурси ім. св. Йосафата в Станиславові¹⁰¹. Згодом, у 1935 р., о. В.Микитюк був призначений катехитом ще двох навчальних закладів у Станиславові – польської державної учительської семінарії та народної 7-класової жіночої школи ім. Конопницької на Гірці¹⁰², але потім у цих закладах його замінив інший катехит – о. А.Тимків, а о. Володимир залишився катехитом для українських чоловічої державної гімназії та 4-го ліцею аж до “першої радянської” Галичини 1939 р.¹⁰³

Уже з перших днів він зосереджується на освітньо-виховній діяльності, дбаючи про формування в української шкільної молоді “духовного стержня” національної та релігійної ідентичності. Із цією метою о. В.Микитюк докладає зусиль для розвитку бурси ім. св. Йосафата, що поєднувала функції гуртожитку та виховного інституту для учнів української державної гімназії. Очевидно, створена єпископом Г.Хомишином 1908 р., на протипагу “москвофільській” бурсі ім. св. о. Миколая, якою опікувалися кустош капітули о. І.Литвинович (1840–1926) і катехит о. М.Семенов (1848–1923)¹⁰⁴, нова бурса ім. св. Йосафата у 1920–1930-х рр. покликана була стати добрим осередком національного та релігійного виховання. Переданий їй у користування Станиславівським єпископом будинок колишньої “москвофільської” бурси¹⁰⁵, що знаходився на вул. Голуховського поблизу парку Ромашкана, був під патронатом Товариства безженних священників¹⁰⁶.

Настоятелем бурси ім. св. Йосафата, реорганізованої 1929 р. у малу духовну семінарію (ювенат), спершу був о. Володимир Коновалець (1887–1938 (?))¹⁰⁷, а після його переходу на посаду сотрудника в Сидорові Гусятинського деканату¹⁰⁸, як відомо, цю виховну інституцію очолив о. В.Микитюк. В організації побуту та виховання учнів гімназії, що проживали в бурсі, йому допомагали цензор бурси Б.Скоробогатий, “книговод” і культурно-освітній працівник Я.Микитюк, брат священника, та завідувачка кухні пані Левицька¹⁰⁹. У 1935 р. настоятель бурси о. В.Микитюк за сприяння та фінансової підтримки Товариства безженних священників ім. св. Йосафата в Станиславові придбав нову площу на вулиці Собеського, де вже стояла дерев’яна церква, а збоку було старе українське кладовище¹¹⁰. Тут для бурси ім. св. Йосафата було збудовано новий одноповерховий будинок, у якому розташувалися кабінети настоятеля, цензора й книговода, кухня та їдальня, яку обслуговували сестри Службениці, капличка для щоденних Богослужінь і кімнати для учнів, а на подвір’ї стояв великий господарський будинок, за яким був великий город¹¹¹. Уже 23 вересня 1936 р. бурсу, за рішенням єпископа Г.Хомишина, реорганізовано в малу духовну семінарію ім. св. Йосафата, ректором якої став о. В.Микитюк¹¹². Водночас відбулися деякі кадрові зміни: замість цензора Б.Скоробогатого префектом призначено молодого священника о. Миколу Остап’яка, а пізніше його замінив о. Степан Тарнавецький¹¹³.

Ректор малої духовної семінарії о. В.Микитюк добре налагодив побут і систему освіти та виховання учнівської молоді. Особливу увагу він звертав на прийом до бурси учнів, яких щороку було близько 80 осіб. Оплата за перебування в ній була диференційованою, відповідно до соціального статусу та фінансових можливостей батьків: максимальний розмір складав 50–60 злотих на місяць, проте більшість учнів мала знижену оплату аж до 5–10 злотих, а для найбільш здібних було декілька безплатних місць. Такий підхід дозволяв учням із селянських і робітничих родин, а часто й сиротам, отримати середню освіту та добре виховання, а кошти на їх утримання ректор малої семінарії покривав частково з фондів Товариства безженних священників та власної платні катехита, а частково – завдяки невеликому господарству при бурсі-семінарії¹¹⁴. У перспективі о. В.Микитюк планував добудувати новий двоповерховий корпус малої духовної семінарії, однак цьому перешкодили події Другої світової війни¹¹⁵.

Система національного та релігійного виховання в малій духовній семінарії базувалася на регламентованому розпорядку дня, завдяки якому учні щодня рано і ввечері слухали Богослужіння в каплиці, часто сповідалися, проходили реколекції, регулярно навчалися на заняттях у гімназії і семінарії під контролем префекта, відзначали українські “національні річниці: 1 Листопада, 22 Січня, боїв під Крутами, Базаром та ін.”¹¹⁶. За діяльністю малої семінарії, очевидно, здійснювали нагляд органи державної поліції, про що свідчить, зокрема, факт проведення обшуку в її приміщеннях восени 1938 р. Польсько-український антагонізм проявлявся також у спробах учителів польської мови не допустити учнів гімназії до складання “іспиту зрілості”, але цьому протистояли директор гімназії О.Левицький та інші вчителі-українці¹¹⁷. За таких обставин участь катехита гімназії та настоятеля малої семінарії о. В.Микитюка в комісії для прийняття “іспиту зрілості”¹¹⁸, очевидно, часто відіграла достатньо позитивну роль у формуванні нового покоління національно свідомої молоді. Серед вихованців о. В.Микитюка були відомі пізніше діячі, зокрема генеральний вікарій українців-католиків у Франції о. д-р Михайло Василик, душпастир українців-католиків у Канаді о. д-р Андрій Качор, а також менш відомі широкому загалу вояки дивізії “Таличина” та воїни УПА¹¹⁹.

У “станіславівський” період о. В.Микитюк активно включився до суспільно-політичного життя української спільноти краю, а у своїх поглядах поступово еволюціонував від центристської, національно-демократичної до консервативної, християнсько-суспільної платформи, що в 1930-х рр. була репрезентована різними організаціями (ГІКА, Орли-КАУМ, “Марійська дружина”, “Обнова”, “Скала”, УКНП-УНО, УКС тощо) у рамках Католицької акції. У цей час катехит активно підтримував ініціативу єпископа Г.Хомишина щодо створення релігійного культурно-просвітницького товариства “Скала”. На перших загальних зборах цього товариства 25 листопада 1934 р. о. В.Микитюк був обраний членом Головного відділу, який очолив д-р Іван Волянський¹²⁰. Очевидно, йому імпонували чітка організаційна структура й дисципліна в товаристві “Скала”, завдяки яким, на думку одного з прихильників цього товариства¹²¹, “від тепер священник має нагоду працювати на освітній ниві для свого народу в народній установі під кермою свого Єпископа і з повним збереженням свого авторитету, вже не як звичайний член, як було дотепер в світських установах, але як її духовник-куратор...”¹²². У взаєминах зі світськими товариствами, на переконання священника, необхідно змінити тактику: замість безпосередньої участі в їх діяльності потрібно, уникаючи “самообману просвітянських діячів патріотів”, впливати на їх членів “силою і засобами свого душпастирства, а саме з проповідницької, у сповідальництві, при Престолі і в Католицькій акції через світських апостолів з-поміж свідомих своїх парохіян католиків”¹²³.

Досвід взаємин о. В.Микитюка з прихильниками “радикального табору” під час праці в читальнях “Просвіти” й кооперативах на Косівщині, на нашу думку, суттєво вплинув на формування та кристалізацію його “консервативних” поглядів середини 1930-х рр. Водночас відкритим залишається питання про зміну членства о. В.Микитюка в політичних партіях, оскільки в “косівський” період він належав до низової ланки УНДО, як “муж довір’я”, тим часом у “станіславівський” період, як “містоголова” Головного відділу товариства “Скала”, припускаємо, мав би належати до партії “Українська народна обнова” (УНО), однак “мовчання” відомих нам джерел не дозволяє ані підтвердити, ані спростувати вищезазначене.

Відтепер він активно координує створення та діяльність парохіяльних читалень “Скали” (яких до 1937 р. налічувалося вже 289), бере участь у роботі редакційної колегії при Головному виділі¹²⁴. На загальному з’їзді товариства “Скала” 7 травня 1937 р., на який прибуло близько 200 делегатів з різних повітів Галичини, заступник голови Головного виділу о. В.Микитюк узяв активну участь у дискусії щодо перспектив розвитку видавничої та культурно-просвітницької праці¹²⁵.

В одній з “інспекційних” поїздок по території Станиславівської єпархії містоголовою Головного виділу товариства “Скала” о. В.Микитюк 28 червня 1937 р. відвідав деканальний соборчик Снятинського деканату під проводом о. А.Сімовича (1873–1938 (?)), на якому виступив з рефератом “Католицька акція і духовенство”. Його зміст, що цілісно відображає тогочасні переконання о. Володимира, хоча, на жаль, не зберігся в повному обсязі, однак заслуговує на цитування навіть тез в інтерпретації дописувача “Нової Зорі”. Кореспондент цього часопису повідомляв, що о. В.Микитюк “сей свій реферат, обширно та дуже цікаво підготований, відчитав з таким ходом думок: Теперішній стан людства. Хто в силі здержати руїну? Як реагує Католицька Церква на ту загрозу та небезпеку? Суть Католицької Акції. Роля духовенства в Католицькій Акції. Організаційна форма Католицької Акції. Хто може належати до Католицької Акції? Який цензус внутрішнього християнського життя вимаганий, щоб допустити когось до роботи в Католицькій Акції? Стан Католицької Акції в нашій дієцезії”¹²⁶.

Одним із найважливіших напрямів діяльності товариства “Скала” о. В.Микитюк вважав видавництво “доброї книжки”, тобто такої літератури з різних галузей знання, яка б відповідала християнським принципам. Із цією метою він, як “містоголовою” товариства, координував переговори редакційних колегій часописів “Нова Зоря” і “Правда” щодо узгодження перспективного “видавничого плану”. На засіданні Головного виділу “Скали” 22 жовтня 1937 р. за участі єпископа Івана Лятишевського план видань серії “Бібліотека Товариства “Скала” було затверджено одногосно¹²⁷. Невдовзі його було опубліковано на шпальтах “Нової Зорі”¹²⁸. Його поступова реалізація, як свідчать звіти о. В.Микитюка, попри деякі труднощі щодо повернення коштів за видання та більш масового їх розповсюдження, зустріла схвальну оцінку єпископа Г.Хомишина та інших покровителів Католицької акції в Галичині¹²⁹. Після переобрання складу Головного виділу на третіх Загальних зборах товариства “Скала”, що відбулися 28 травня 1938 р. у Станиславові, “містоголовою” о. В.Микитюк розробив “загальний начерк праці на слідуєчий рік в дусі Католицької Акції”¹³⁰. Серед запропонованих ним заходів – окремі “курси Католицької Акції”, які він невдовзі провів для кураторів читалень товариства “Скала”¹³¹. Однак інші складові його плану розвитку цього товариства не вдалося реалізувати через геополітичні події – початок Другої світової війни та включення Західної України до складу СРСР у вересні 1939 р.

У перші місяці “радянзації” західних областей України (вересень – жовтень 1939 р.) о. В.Микитюк, як стверджує у спогадах його брат Ярослав, продовжував свою працю катехита гімназії та ректора малої семінарії, але скоро його почали викликати на допити¹³². Органи НКВС у Станіславській області почали його “розробляти”, імовірно, за агентурною справою “Чума”, до якої включено засновників і діячів партії “Українська народна обнова” і товариства “Скала”¹³³. Тоді ж закрили малу духовну семінарію, а викладання релігії в гімназії, реорганізованій у середню школу, заборонили відповідно до чинного законодавства¹³⁴. Прагнучи уникнути арешту, священник не міг постійно переховуватися “в друзів” (як стверджує О.Дем’янів)¹³⁵, а навпаки, зважився на нелегальну еміграцію на захід. Тоді о. В.Микитюк, маємо підстави припускати, отримав канонічний дозвіл єпископа Г.Хомишина на виїзд зі Станіславівської єпархії й скористався одним із підпільних каналів ОУН для нелегальної переправи емігрантів¹³⁶. Так о. Володимир прибув до Німеччини, де опинився в робітничих таборах імперського концерну “Герман Герінг Верке” (в оригіналі “Reichswerke AG für Erzbergbau und Eisenhütten Hermann Göring”) у Ватенштадті (Watenstädt) поблизу Брауншвейга в Нижній Саксонії¹³⁷. Тут він став звичайним робітником, а водночас зумів організувати душпастирську опіку для українських робітників¹³⁸. Саме в цей період, як стверджує І.Пелехатий, о. В.Микитюк “за зв’язки з ОУН три місяці був ув’язнений гестапо з вимогою негайного повернення в Україну”¹³⁹.

Восени 1941 р. о. В.Микитюк повернувся до Станиславова¹⁴⁰, де знову продовжив працю катехита в українській державній гімназії та ректора малої духовної семінарії¹⁴¹, а його порадником і помічником упродовж усіх воєнних років був о. С.Тарнавецький, катехит гімназії та префект малої семінарії¹⁴². На початку жовтня 1941 р., коли в Станиславові створено в підпорядкуванні УКК-УЦК у Львові Український допомоговий (окружний) комітет (УДК-УОК), який очолив професор місцевої гімназії М.Лепкий, о. В.Микитюк погодився стати заступником голови¹⁴³. Уже 21 жовтня 1941 р. о. В.Микитюк та М.Лепкий від імені УОК у Станиславові зустрічали генерал-губернатора Франка в будинку воєводства в Станиславові¹⁴⁴. Ці кроки греко-католицького священника, підкреслимо, свідчили не тільки про “вимушену колаборацію” з німецьким окупаційним режимом, а й були, скоріше, проявом “реальної політики” УКК у Львові. Адже, як зазначав Я.-С.Микитюк, у час, коли “замість червоного терору прийшов брунатний”, українцям “треба було діяти, помагати, рятувати, радити, а охочих було небагато”¹⁴⁵. Характеризуючи цю “реальну політику”, голова УКК у Львові д-р К.Паньківський пізніше писав, що “німці... були черговим окупантом, і так як із попередніми, чи то... австрійці, чи росіяни 1914–1917 років, чи поляки... чи большевики у 1939–1941 рр., – ми як нація мусли жити”¹⁴⁶. Власне, ураховуючи складні умови воєнного часу та особливості політики окупаційного режиму, на переконання представників УЦК-УОК, необхідно було таким чином організувати українське суспільство, щоб максимально уникнути репресій та забезпечити певний рівень суспільної організації його життя. У цьому полягала суть ідеї “позитивної праці”, “трансформованої” в умовах війни лідерами УЦК і митрополитом А.Шептицьким у формі ідеї “всенародної Хати-Батьківщини”¹⁴⁷. Отже, об’єктивно оцінити діяльність о. В.Микитюка в період німецької окупації, на нашу думку, можна, ураховуючи зазначені мотиви “реальної політики” щодо німецького режиму та “консервативну” ідею “позитивної праці” для українського суспільства.

Завдяки спільним зусиллям о. В.Микитюка та М.Лепкого УОК у Станиславові у жовтні – листопаді 1941 р. розбудував свою організаційну структуру: було створено 7 “рефератів”, 5 повітових комітетів і 3 делегатури¹⁴⁸. Особисто о. В.Микитюк, крім функцій заступника голови УОК, очолив також “реферат Суспільної Опіки”. До його компетенції входили питання про “піклування над усіма приютами, захистами і бурсами, санітарна опіка над раненими, хворими й каліками та у зв’язку з тим вишкіл фахових і санітарних кадрів, організація кухонно-відживних пунктів для полонених”. У зв’язку з великим обсягом роботи в структурі цього реферату за перші три місяці було створено два відділи – відділ праці та відділ народного здоров’я; у рамках останнього виокремлено секції опіки над матір’ю та дитиною, опіки над захистами та яслами, організації медико-санітарних курсів і пропаганди, жіночу секцію¹⁴⁹. Оцінюючи потенціал структури, о. В.Микитюк у своєму виступі на звітних зборах 5 грудня 1942 р. підкреслював, що УОК у Станиславові “являється в теперішню пору репрезентантом цілого українського життя”, а тому “ми тільки твердою працею, наповненням нашого національного життя змістом зуміємо дати те, чого від нас вимагає добро нації”¹⁵⁰.

Базуючись на цьому переконанні, члени УОК у Станиславові організували ширшу благодійну діяльність, а його авторитетні керівники іноді впливали на рішення німецької окупаційної адміністрації. Так, восени 1941 р. лише завдяки особистому зверненню о. В.Микитюка вдалося домогтися відмови від вимоги начальника місцевих органів гестапо виводити щодня вранці учнів української гімназії на площу перед синагогою для огляду “екзекуцій над бунтівниками”¹⁵¹. Так само за безпосередніми стараннями о. В.Микитюка УОК у Станиславові провів ряд благодійних і культурно-просвітницьких акцій: у грудні 1941 р. – свято св. Миколая для учнів українських шкіл міста, вихованок Захисту Пресвятої Трійці під проводом сс. Милосердя та дітей-сиріт у читальнях міста Станиславова і передмість Княгинин, Майзлі та Гірка¹⁵², у період Різдвяних свят 6–19 січня – збірку “Коляда 1942 р.”¹⁵³, а також збірки на Український Червоний Хрест і Фонд українських інвалідів, до січня 1942 р. здійснено ремонт чотирьох українських бурс, на що комітет виділив 4 350 золотих¹⁵⁴. Завдяки ініціативі УОК у Станиславові на Станиславівську округу в середині 1943 р. діяло 80 народних кухонь, а на Станиславівський повіт – 6 шкільних харчівень¹⁵⁵. Крім цих практичних заходів, о. В.Микитюк усвідомлював потребу організації культурно-освітньої праці, особливо з метою популяризації

ідеї “позитивної праці”. Пропагуючи необхідність створення мережі Українських освітніх товариств (УОТ), що були своєрідним аналогом довоєнного товариства “Просвіта”, на одній із нарад УОК у Станиславові в серпні 1942 р. він наголошував “на всі небезпеки, на які заражене наше село, коли не буде як слід освідомлене”¹⁵⁶. Водночас він продовжував особисто опікуватися виховними інституціями. Так, улітку 1943 р. о. В.Микитюк як представник УОК у Станиславові відвідав крайовий табір ВСУМ (Виховної спільноти української молоді) у с. Пасічна біля Надвірної, де комендантом був Т.Самотулка, а капеланом о. О.Надрага¹⁵⁷. Отже, наведені факти свідчать зовсім не про “колабораціонізм”, а скоріше про самопожертву о. В.Микитюка в його практичній реалізації ідеї “позитивної праці” для блага народу в умовах воєнного часу.

Водночас факт участі о. В.Микитюка в кампанії набору до дивізії “Галичина” 1943 р., на нашу думку, також не можна оцінювати однозначно як прояв “колабораціонізму” з німецьким окупаційним режимом, а скоріше навпаки – як розуміння ним складних політичних комбінацій проводу УЦК та ОУН(м) щодо створення дивізії як “зародка” майбутньої української армії¹⁵⁸. Уже 30 квітня 1943 р. заступник голови УОК о. В.Микитюк узяв участь у заходах з нагоди урочистого проголошення акта створення дивізії “Галичина” в Станиславові¹⁵⁹. На “сходинах” у театрі ім. Франка того ж дня у своєму виступі він підтримав представника УЦК М.Добрянського та представника Військової Управи дивізії І.Поповича в їх аргументації, що створення дивізії “скріпить наше становище”, тобто позицію українців у воєнному протистоянні СРСР і Німеччини¹⁶⁰. Невдовзі, 9 травня 1943 р., о. В.Микитюк у виступі на черговій “маніфестації з нагоди створення Дивізії” підкреслив, що “в сьогоднішній війні йде між іншим про буття чи небуття української нації і тому до Дивізії повинен голоситися кожний, хто може носити зброю”¹⁶¹. З його ініціативи УОК у Станиславові “у порозумінні з церковними властями” організував під час “Зелених свят” 3–4 липня “церковне свято поминок за полеглих у боях Героїв за краще майбутнє народу”, а священники на міському цвинтарі відправили панахиду¹⁶². Після завершення набірної кампанії до дивізії 11 липня в Станиславові проведено “свято Дивізії”, під час якого після Архієрейської літургії, яку відправив єпископ І.Лятишевський, для його учасників виголосили промови губернатор дистрикту О.Вехтер, окружний староста Альбрехт, представники Військової управи дивізії М.Хронов’ят і полковник А.Бізанц, заступник голови УОК о. В.Микитюк¹⁶³. Тоді о. Володимир сказав, що “ми всі... працюємо і будемо працювати однодушно з німецьким проводом в тому переконанні, що тут йде про життя або смерть, в тій певності, що ця боротьба скінчиться перемогою над спільним ворогом...”¹⁶⁴. Під час “відправи добровольців” дивізії “на вишкіл” 22–24 жовтня 1943 р. о. В.Микитюк указав їм “на їхнє велике завдання супроти народу та на потребу творити збройну силу для боротьби з лютим ворогом українського народу, з большевиками”¹⁶⁵.

Отже, практично у всіх публічних виступах у квітні – жовтні 1943 р., попри деяку двозначність заяв, висловлених у присутності представників німецької адміністрації, о. В.Микитюк активно обстоював ідею формування дивізії “Галичина” як певного “зародка” української національної армії. Власне, в цьому священник продовжував “консервативну лінію” поведінки, окреслену проводом УЦК та ОУН(м), а отже, певною мірою суперечив “політичній стратегії” ОУН(б) на створення Української повстанської армії (УПА)¹⁶⁶.

Восени 1943 р. суспільно-політична ситуація в Галичині значно загострилася: рейди радянських партизанських загонів С.Ковпака спричинили оголошення надзвичайного стану на території дистрикту та репресії німецької адміністрації щодо мирного населення, що, у свою чергу, стимулювало формування відділів “Української народної самооборони” (УНС), реорганізованих згодом, у лютому 1944 р., у генеральну воєнну округу “УПА-Захід”¹⁶⁷. У цей період о. В.Микитюк продовжував працювати як заступник голови УОК у Станиславові, часто надаючи допомогу українцям, яких арештували органи гестапо, а іноді пом’якшуючи наслідки репресивних заходів. Так, на початку листопада 1943 р. священник особисто від УОК передав теплі речі для групи 40 українців з Надвірної, ув’язнених у тюрмі в Станиславові¹⁶⁸. Уже 14 листопада 1944 р. органи гестапо під час прем’єри вистави “Шаріка” в театрі ім. І.Франка в Станиславові арештували 140 українців. Тоді о. В.Микитюк увійшов до складу делегації УОК, якій удалося переконати шефа окружного гестапо Крігера звільнити більшість арештованих, однак, навіть попри це, 35 осіб за підозрою у зв’язках з ОУН було розстріляно 17 листопада на площі

біля синагоги¹⁶⁹. В умовах надзвичайного стану, що тривав із жовтня 1943 р. до липня 1944 р., подібні зусилля заступника голови УОК у Станиславові щодо захисту мирного населення, попри окремі успішні акції, не могли повністю зупинити репресій окупаційної адміністрації, а водночас викликали підозру до священика. Уже наприкінці 1943 р., як згадує Я.-С.Микитюк, отець Володимир “числився з можливим арештом” органами гестапо, але продовжував працювати в УОК до кінця березня 1944 р.¹⁷⁰.

Наближення радянсько-німецького фронту до Станиславова в березні 1944 р. спричинило масову міграцію тієї частини українців, які так чи інакше мусили співпрацювати з німецькою адміністрацією, зокрема працівників українських установ, родин добровольців дивізії “Галичина” та ін.¹⁷¹. Так, 30 березня 1944 р. частини 1-ої гвардійської танкової бригади 1-го Українського фронту Червоної армії спробували “звільнити” (“захопити”) Станиславів, але німецьке командування зуміло організувати оборону й на деякий час, до липня 1944 р., ще утрималося в місті¹⁷². Власне напередодні вступу частин Червоної армії до Станиславова у березні о. В.Микитюк мусив виїхати з міста, оскільки розумів, що органи НКДБ, відкривши на нього “агентурну розробку” в 1939 р., тепер зможуть його арештувати.

Із цього часу чимало обставин життя о. В.Микитюка є маловивченими в історіографії, а тому потребують детальнішої реконструкції. Так, наразі неможливо встановити, чи отримав священик дозвіл єпископа Г.Хомишина на виїзд з міста. Його брат Я.-С.Микитюк лише згадує, що о. Володимир на прощання повідомив, що “їде возами в сторону Богородчан, Посічі і Калуща”¹⁷³. Після виїзду зі Станиславова в зазначеному напрямку, що можна датувати приблизно 28–30 березня, священик, подолавши відстань понад 30 км¹⁷⁴, у перших днях квітня прибув у село Грабівка Калуського району, де зупинився в будинку адміністратора парохії о. Володимира Скрутеня, щоб переховатися на час переходу радянсько-німецького фронту¹⁷⁵. Оскільки Грабівка в церковно-адміністративному плані належала до Калуського деканату Львівської архієпархії¹⁷⁶, то о. В.Микитюк, як гість, для здійснення священнослужіння потребував дозволу ієрархів Г.Хомишина й А.Шептицького або, урахувавши умови воєнного часу, хоча б згоди місцевого священика. Очевидно, молодий о. В.Скрутень (1912–1944), вихованець Львівської духовної семінарії, який одразу ж після рукоположення в 1942 р. став душпастирем у Грабівці¹⁷⁷, тепер не міг відмовитися від допомоги досі не знайомого старшого, досвідченого священика, особливо перед початком Страсного тижня.

У той час Грабівка входила до терену дій куреня УПА “Скажені” під проводом хорунжого В.Андрусяка (псевдо “Різун”, “Трегіт”)¹⁷⁸. За таких обставин о. В.Микитюк отримав можливість налагодження контактів з українськими повстанцями, серед яких були колишні його вихованці – учні гімназії в Станиславові, зокрема виховник-інструктор куреня Петро Мельник (псевдо “Хмара”)¹⁷⁹. Так 16 квітня 1944 р., у день Воскресіння Христового, о. В.Микитюк на запрошення В.Андрусяка (“Різуна”) відслужив у Чорному лісі польову Літургію¹⁸⁰. Серед учасників свята був також обласний провідник ОУН Ярослав Мельник (“Роберт”)¹⁸¹. У проповіді після Літургії, як згадує сотник Б.Подоляк (“Вершник”)¹⁸², о. В.Микитюк (за іншою версією – Я.Мельник “Роберт”) звернувся до повстанців*: “... Ви покинули рідну

* Слід зауважити, що такі ж слова промови (з деяким скороченням) дослідник М. Когут, покликаючись на спогади начальника штабу ВО-4 “Говерла” Степана Фрасуляка – “Хмеля” (біографічну довідку див.: Забілий Р. Полковник УПА Степан Фрасуляк-“Хмель” / Р. Забілий // Український визвольний рух : наук. зб. Центру досліджень визвольного руху. – Львів, 2005. – № 5. – С. 192–202. – Режим доступу : http://www.cdvr.org.ua/sites/default/files/archive/zbirnyk_5.pdf), “приписує” обласному провіднику ОУН “Роберту” (пор.: Когут М. Герої не вмирають... – С. 14–15); дослідник Д. Забзалюк, покликаючись на “Літопис УПА”, уже “закріплює” вислів за о. В. Микитюком (пор.: Літопис УПА. Основна серія. Т. 3 : Чорний ліс... – С. 134); цит. за: Забзалюк Д. Є. Організація церковно-релігійного життя у військових формуваннях Української повстанської армії: історико-правовий аналіз / Д. Є. Забзалюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2009. – № 2. – С. 1–7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvlduvs/2009_2/09zdyaiia.pdf; Забзалюк Д. Є. Організація релігійного життя в УПА... – С. 23–31. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vnv/2008_10/23-31.pdf.

стріху, батьків, матерів і віддали себе всеціло одній великій справі. Вам припала честь і обов'язок здобувати Україні волю. Вірно сповняйте накази проводу до переможного кінця! Хай вас Господь Бог благословить на святе діло... Христос воскрес... воскресне Україна!"¹⁸³.

Наведений факт проведення Богослужіння о. В.Микитюком у таборі українських повстанців у Чорному лісі, очевидно, став "джерельною базою" для обґрунтування деякими істориками категоричних тверджень про "одного з перших капеланів УПА"¹⁸⁴. Окремі дослідники, спираючись на спогади В.Яшана¹⁸⁵, обережніше припускають, що самі українські повстанці потребували духівника й тому "затримали" о. В.Микитюка¹⁸⁶. Узагалі питання про капеланство греко-католицьких священників в УПА досі залишається дискусійним в історіографії¹⁸⁷. Однак для остаточного розв'язання проблеми – підтвердження або спростування тези про капеланство о. В.Микитюка в УПА, на нашу думку, немає достатніх аргументів "за" або "проти". Спробуємо їх проаналізувати детальніше.

Можливість "позитивної розв'язки" пов'язана з пошуком певної групи джерел, які б унаслідок їх "перехресного допиту" підтверджували факт. Одним із таких джерел, що містить спогади про "капелана УПА" о. В.Микитюка, є власний журнал Станиславівського ТВ-22 "Чорний Ліс" за 1947 р.¹⁸⁸, тобто виданий через три роки після подій у Грабівці. Так, відповідно до звіту командира 4-ї ВО "УПА-Захід" І.Бутковського ("Туцула") про бої УПА за Чорний ліс у квітні 1944 р., о. В.Микитюк був гостем місцевого священника у Грабівці, де "перед кількома днями обняв був функцію капелана при відділах УПА на терені В.О."¹⁸⁹. Другим джерелом є спогади брата священника Я.-С.Микитюка, де він наводить дещо суперечливі свідчення трагедії 29 квітня 1944 р., за якими о. В.Микитюк "загинув як духовник УПА"¹⁹⁰. Суб'єктивність окремих деталей спогаду Я.-С.Микитюка (детальніше проаналізуємо їх нижче), опублікованого, до речі, аж у 1985 р., на нашу думку, дозволяють засумніватися у факті капеланства.

Згідно з логікою наведених "однотипних" джерел, о. В.Микитюк після прибуття в Грабівку погодився на пропозицію командира куреня УПА "Скажені" В.Андрусяка стати капеланом. Однак, крім одного, вище наведеного факту, відомого в історіографії як "Великдень у Чорному лісі", немає підстав стверджувати, що надалі після цієї події о. В.Микитюк залишився в штабі куреня "Різуна" в ролі капелана, а навпаки, він повернувся до будинку о. В.Скрутеня. Слід зауважити, що немає жодного офіційного документа про призначення о. В.Микитюка капеланом ВО "УПА-Захід", тим більше, що в організаційній структурі УПА, як стверджує член УГВР о. І.Гриньох, узагалі "не було місця для польового духівника"¹⁹¹. Крім того, провідник ОУН Карпатського краю Я.Мельник ("Роберт") у звіті "Героїчні самообронні акції УПА-Захід", згадуючи про загибель о. В.Микитюка 29 квітня 1944 р., зовсім нічого "не знає" про його капеланство¹⁹².

Отже, можемо констатувати, що о. В.Микитюк, погодившись на запрошення командира куреня УПА "Скажені" В.Андрусяка ("Різуна"), ситуативно виконував душпастирську опіку над українськими повстанцями. Водночас самі повстанці, імовірно, могли вважати його своїм капеланом, однак офіційне призначення о. В.Микитюка на посаду капелана куреня "Скажені" чи воєнної округи "Говерла" так і не відбулося, навіть помертвено, як це практикували з присвоєнням військових звань командирам підрозділів УПА (наприклад, майору В.Андрусяку ("Різуну") присвоєно звання полковника¹⁹³).

Урешті, проаналізуємо обставини загибелі о. В.Микитюка. У процесі переходу радянсько-німецького фронту у квітні 1944 р. радянське партизанське з'єднання М.І.Шукаєва, провівши рейд із Волині, з'явилося на Станиславівщині, щоб захопити базу УПА в Чорному лісі¹⁹⁴. Так, замість задекларованої боротьби з вермахтом, радянські партизани, на думку історика Р.Забілого, могли більш ефективно, ніж регулярні частини Червоної армії, протистояти українським повстанцям¹⁹⁵. У ході боїв за Чорний ліс радянський партизанський загін "Іскра" зранку 29 квітня 1944 р. проник у Грабівку й тимчасово змусив відступити сотню "Месники", що охороняла штаб "Різуна" й село в цілому¹⁹⁶. Тоді ж радянські партизани захопили 23 селян, яких повели на розстріл до лісу біля цвинтаря, а по дорозі біля парохіяльного дому, коли обидва священники – о. В.Микитюк і о. В.Скрутень – вирішили заступитися за людей, то забрали і їх. У той момент, як згадують свідки трагедії¹⁹⁷, о. В.Микитюк був упевнений, що українські повстанці скоро прийдуть на допомогу, однак "іскрівці" встигли розстріляти за-

ручників. Сам о. В.Микитюк не хотів перед розстрілом роздягатися, тому один із партизанів спершу вдарив його по голові прикладом автомата, а потім застрелив. Так трагічно закінчилося життя священика.

Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує аналіз свідчень про обставини загибелі о. В.Микитюка. Так, серед безпосередніх свідків трагедії в Грабівці член УОК у Станиславові та голова Союзу громад В.Яшан називає дружину о. В.Скрутеня Надію, а також одного втікача з місця розстрілу – “комісара, працівника Українського Комітету в Бучачі”¹⁹⁸, ідентифікувати якого досі не вдалося. Брат священика Я.-С.Микитюк згадує, що, коли на початку травня 1944 р. він повернувся до Станиславова, тоді до нього дійшла “трагічна вістка, що брат загинув як духовник УПА в Чорному лісі у *Страстному тижні* (курсив наш. – Р.Д.) під час боїв з червоними партизанами”. Невдовзі “зі скупих вісток” він “довідався, що брат мав загинути в селі Рип’янка біля Калуша (курсив наш. – Р.Д.), а з ним загинув місцевий душпастир – на прізвище, мабуть, о. Скрутень”. Однак Ярослав Микитюк не зміг “на місці перевірити правдивість події і її обставини”. Згодом, у травні 1944 р., Я.-С.Микитюк, перебуваючи в Криниці в Польщі, зустрів “живого свідка смерті брата”, прихованого під криптонімом “одна людина П.К.”, що втік з місця трагедії. Цей свідок також розповів, що о. В.Микитюк був розстріляний радянськими партизанами начебто в селі Рип’янка¹⁹⁹. Отже, виокремленні нами помилкові деталі свідчень анонімного “втікача” з місця трагедії щодо часу (“Страсний тиждень”, який фактично тривав до 16 квітня²⁰⁰) і місця загибелі (Рип’янка замість Грабівка, відстань між якими складає 14 км²⁰¹) змушують сумніватися також у ствердженні факту капеланства о. В.Микитюка.

Зрештою, в офіційній “Метриці кліру Станиславівської єпархії” було констатовано, що о. В.Микитюк помер 29 квітня 1944 р., “замордований через большевицьких партизан в Грабівці коло Калуша”²⁰². Похований він разом з о. В.Скрутеном на подвір’ї церкви в Грабівці, де споруджено спільний пам’ятник. З метою вшанування їх пам’яті спільну могилу священиків на початку 1990-х років унесено до офіційного переліку пам’яток національно-визвольної боротьби Калуського району Івано-Франківської області²⁰³. З того часу тут щороку відправляється панахида за душі священиків²⁰⁴.

Життєвий шлях о. Володимира Микитюка був досить складним, неординарним, таким, що зазнав усіх перипетій суспільно-політичних процесів у Галичині першої половини ХХ ст. Свідомий свого духовного покликання, юний випускник гімназії Володимир спершу, 1917 р., вступає до австрійської армії, щоб сповнити патріотичний обов’язок захисту “малої” та “великої” батьківщини – Галичини в складі імперії Габсбургів. Згодом, після розпаду Австро-Угорської імперії, він активно підтримує національно-державні процеси в ЗУНР. Але поразка УГА та анексія Галичини Польщею 1919 р. суттєво змінюють долю В.Микитюка, який, нарешті, вступає до духовної семінарії в Станиславові. Саме тут, на нашу думку, остаточно визріла його релігійна та національна самоідентифікація. Вибір В.Микитюком безженного стану в умовах суспільного резонансу навколо “целібатної реформи” єпископа Г.Хомишина в Галичині, очевидно, засвідчив зрілість його світогляду та “консервативних” переконань у необхідності активізації суспільної місії священика як “воїна Христового”. Упродовж наступних двох періодів життя о. Володимира – “косівського” (1923–1934) і “станиславівського” (1934–1944) – ці консервативно-християнські погляди менш-більш виразно проявляються в його душпастирській, суспільно-політичній та культурно-просвітницькій праці. Водночас спостерігається певна еволюція в їх реалізації на практиці: якщо в “косівський” період о. В.Микитюк безпосередньо впливає на виховання української молоді, активізує церковні братства, підтримує УНДО й прагне нейтралізувати вплив “радикалів” на діяльність українських товариств (осередки товариств “Просвіта”, “Сокіл”, “Рідна школа”, “Народний Дім”, кооперативи), то згодом, у “станиславівський” період, він активно підтримує позицію владики Г.Хомишина щодо впровадження “Католицької акції” в Станиславівській єпархії через мережу товариства “Скала”, особисто сприяє її розвитку як заступник голови Головної управи, а виховний вплив церкви на молодь забезпечує через очолювану ним малу духовну семінарію. Період Другої світової війни став для священика часом важких випробувань і радикальної еволюції його суспільно-політичних поглядів. У перший період “радянзації” Галичини (1939–1941) о. В.Ми-

китюк, потрапивши в “агентурну розробку” органів НКВС, утікає до Німеччини, де, імовірно, і налагодив перші контакти з підпіллям ОУН. Повернувшись до Галичини восени 1941 р., він стає заступником голови та референтом відділу соціальної опіки УОК у Станіславові. Його ставлення до німецького окупаційного режиму, попри ознаки “вимушеної співпраці” (але не “колабораціонізму”), варто оцінювати скоріше з позицій “реальної політики” УЦК та ідеї “позитивної праці” для українського народу в умовах окупації. Навіть підтримка священником акції набору до дивізії “Галичина” диктувалася не “угодовством з окупантами”, а була наслідком складної політичної комбінації лідерів УЦК та ОУН (м) щодо створення “зародка української армії”. Намагаючись переховатись у Грабівці на час переходу краєм радянсько-німецького фронту, о. В.Микитюк контактує з відділами УПА і, врешті, стає жертвою нападу загону радянських партизанів.

Запропонований автором біографічний нарис про о. Володимира Микитюка, звичайно, не претендує на вичерпність та “істину в останній інстанції”. Водночас, на нашу думку, майбутнім дослідникам біографії цього священика необхідно вирішити ще ряд наукових проблем. По-перше, варто з’ясувати особливості поєднання о. В.Микитюком душпастирських посад (сотрудника й катехита) у селі Кути та містечку Старі Кути в 1924–1934 рр. По-друге, для висвітлення його ролі в поширенні “Католицької акції” та розвитку товариства “Скала” необхідно залучити також листування о. В.Микитюка з Осипом Назаруком, виявлене автором у фондах ЦДІАЛ України у Львові²⁰⁵, але з “технічних” причин не опрацьоване досі. По-третє, залишається відкритим питання щодо ймовірного капеланства о. В.Микитюка у відділах УПА, розв’язання якого, на нашу думку, потребує залучення та комплексного критичного аналізу додаткових джерел.

1. Див.: Пилипів І. Українська Греко-Католицька Церква в період німецької окупації (1941–1944 рр.) / І. Пилипів // Галичина. – Івано-Франківськ, 2002. – Ч. 8. – С. 110; Марчук В. Церква, духовність, нація: Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст. / В. Марчук. – Івано-Франківськ : Плай, 2004. – С. 214; Климчук-Григорів Н. Нескорений народ – нескорена Церква / Н. Климчук-Григорів // Розстріляна і відроджена Церква : матеріали наук.-теорет. конф. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 73; Зрайко Б. УГКЦ в українському національно-визвольному русі 1940–1950-х років / Б. Зрайко // Музей “Територія Терору” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.territoryterror.org.ua/uk/publications/details/?newsid=249>. [07.08.2013]; Зрайко Б. УГКЦ і національно-визвольні змагання 40–50-х рр. / Б. Зрайко // Розстріляна і відроджена Церква : матеріали наук.-теор. конф. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 78.
2. Див.: Єгрешій О. Взаємовідносини митрополита Андрея Шептицького і єпископа Григорія Хомишина / О. Єгрешій // Галичина. – Івано-Франківськ, 2001. – № 5–6. – С. 315–320; Москалюк М. Проблема celibату в християнсько-суспільному житті Галичини 20–30-х років ХХ ст. / М. Москалюк // Галичина. – Івано-Франківськ, 1997. – Ч. 1. – С. 58–62.
3. Див.: Беген О. Спроба владики Григорія Хомишина запровадити Католицьку Акцію у Станіславській єпархії / О. Беген // Історія релігій в Україні : Наук. щорічник. 2010 рік. – Львів, 2010. – Кн. 1. – С. 153–161; // Комісія у справах мирян УГКЦ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.laityugcc.org.ua/history-of-lay-movements/articles/catholic-action-in-stanyslaviv-eparchy.html> [07.08.2013]; Єгрешій О. Проблема взаємовідносин культурно-просвітницьких товариств “Скала” і “Просвіта” у 30-х роках ХХ ст. / О. Єгрешій // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск до 60-річчя УПА. – Дрогобич, 2002. – С. 352–361; Єгрешій О. Клерикальне просвітницьке товариство “Скала” (1934–1939 рр.): оптимізація чи деконсолідація? / О. Єгрешій // Україна Соборна : зб. наук. статей. – К., 2005. – Вип. 2, ч. 2. – С. 341–349; Єгрешій О. Клерикальні товариства в Галичині 1930-х рр.: ідеологія, взаємовпливи, резонанс, історична дидактика / О. Єгрешій // Галичина. – Івано-Франківськ, 2012. – Ч. 20–21. – С. 272–277; Москалюк М. Ф. Взаємовідносини Української християнської організації з УНДО: шлях від співробітництва до конфронтації / М. Ф. Москалюк // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. III. – Івано-Франківськ, 2000. – С. 91–98; Пилипів І. Католицька акція 30-х рр. ХХ ст. та її виховний вплив на українську молодь Галичини / І. Пилипів, І. Андрухів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Вип. 1. – Тернопіль, 2011. – С. 130–135; Пилипів І. Діяльність релігійно-просвітницького товариства “Скала” на теренах Станіславської єпархії ГКЦ у 30-х рр. ХХ ст. / І. Пилипів // Галичина. – Івано-Франківськ, 2012. – Ч. 20–21. – С. 249–258.

4. Див.: Арсенич П. Рід Шухевичів / П. Арсенич. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2005. – 264 с.; Арсенич П. Родина Заклинських / П. Арсенич. – Івано-Франківськ, 1995. – 56 с.; Арсенич П. Родина Озаркевичів / П. Арсенич. – Коломия : Вік, 1998. – 64 с.; Арсенич П. Священничий рід Бурачинських / П. Арсенич. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 192 с.
5. Баб'як А. Нові українські мученики ХХ ст. / А. Баб'як. – Рим : Видання УКУ ім. св. Климентія Папи, 2002. – 200 с.
6. Головин Б. Ісповідники віри – наші сучасники / Б. Головин. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. – 164 с.
7. Купчик Л. С. Третій удар: Доля галицьких отців-деканів / Л. С. Купчик. – Львів : Каменяр, 2001. – 145 с.; Купчик Л. Життєносні стовпи Церкви / Л. Купчик. – Жовква : Місіонер, 2010. – 204 с.
8. Церква мучеників [біографічні довідки на проголошених Папою Іваном Павлом II у 2001 році блаженними] / упоряд. О. Турій ; Ін-т Історії Церкви УКУ. – 2-ге вид., випр. – Львів : Свічадо, 2007. – 56 с.
9. Див.: Алексієвець М. Українська історична біографістика: нове бачення / М. Алексієвець // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2005. – № 2. – С. 4–6; Коляструк О. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці / О. Коляструк // Український історичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 174–184; Таран Л. В. Провідні тенденції світової історіографії у ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки / Л. В. Таран // Український історичний журнал. – 1999. – № 1. – С. 12–21; Таран Л. В. Проблеми епістемології історії: від позитивізму до постмодернізму (на прикладі французької, російської, української історіографії) / Л. В. Таран // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 185–196.
10. Біографічну довідку див.: М. П. Микитюк Ярослав (нар. 25.05. 1912, м. Коломия, Галичина) // Енциклопедія української діаспори / голов. ред. рада: В. Маркусь, П. Толочко. Т. 4 : Австралія – Азія – Африка. – К. ; Нью-Йорк ; Чикаго ; Мельбурн : НТШ, НАН України, 1995. – С. 124.
11. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк / Я.-С. Микитюк // Альманах Станиславівської Землі : зб. матер. до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 2 / ред.-упоряд. М. Климишин. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1985. – С. 406–412.
12. Там само. – С. 78–80.
13. Дем'янів О. Священик від Бога [о. Володимир-Лука Микитюк] / О. Дем'янів // Нова Зоря. – 1996. – Ч. 11. – Травень. – С. 6.
14. Дрбчук І. Він жив для Бога і людей : біографічний нарис про о. Володимира Микитюка / І. Дрбчук // Нова Зоря. – 2003. – Ч. 40. – 8 жовт. – С. 4.
15. Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука (24.X. 1899, м. Коломия – 29.IV. 1944, с. Грабівка Калуського р-ну) / І. Пелехатий // Івано-Франківськ : Енциклопедичний словник ; Нова Зоря, 2010. – С. 291–292.
16. Див.: Державний архів Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.), ф. 2, оп. 3, спр. 70. 11.02. 1924 – 25.02. 1927 рр. Листування з Косівським повітовим староством про затвердження статутів та реєстрацію читалень українського товариства “Просвіта” у селах повіту, 362 арк.; там само, спр. 71. 15.04. 1924 – 01.10. 1930 рр. Листування з Косівським повітовим староством про затвердження статутів та реєстрацію читалень українського товариства “Просвіта” у селах повіту, 335 арк.; там само, спр. 73. 21.03. 1931 – 25.02. 1937 рр. Облікові листи Косівського повітового староства на читальні “Просвіта” на території повіту, 123 арк.; там само, спр. 314. без дат. Листи обліку і характеристики українських кооперативів Косівського повіту, 92 арк.; там само, спр. 328. 23.03. 1931 – 10.07. 1937 рр. Листи обліку українських товариств “Народний Дім” в селах Косівського повіту, 11 арк.; там само, ф. 304, оп. 1, спр. 31. Протоколи екзаменів на атестат зрілості за 1937–1938 навчальний рік, 25 арк.; там само, ф. 504, оп. 1, спр. 195а. 1887–1941 рр., м. Станиславів. Книга обліку священників Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр. Т. 4, арк. 41.
17. Див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії (1885–1938) / Д. Блажейовський. – Львів, 2002. – 430 с.; Шематизм всього кліру греко-католицької Станиславівської єпархії на рік Божий... – Станиславів, 1925–1938; Вістник Станиславівської єпархії. – 1919–1939; Воля Покуття. – 1941; Діло. – 1922–1939; Нова Зоря. – 1926–1939; Станиславівське слово. – 1942–1943; Українське слово. – 1941–1942.
18. Див.: Висоцький Р. Спогади дивізійника [Електронний ресурс] / Роман Висоцький. – Чикаго ; Жовква, 1994. – 176 с. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Vysotskyi_Roman/Spohady_dyviziynika.pdf; Заяць М. Жорстокі дні (спогади про 1943 р. в Галичині) [12 червня 2013 р.; 1973. – № 4] / Матвій Заяць // Вісті Комбатанта: слідами квартальника об'єднання був. вояків українців в Америці, Братства кол. вояків 1-ої УД УНА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kombatingwar.blogspot.com/2013/06/blog-post_12.html; Ісаїв П. Історія міста Станиславова / П. Ісаїв // Альманах Станиславівської Землі : зб. м-лів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 1 / ред.-упоряд.

- Б. Кравців. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. – С. 96; Мацьків Т. Історія української державної гімназії в Станиславові / Т. Мацьків, Ю. Каменецький, О. Левицький // Альманах Станиславівської Землі : зб. м-лів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 1 / ред.-упоряд. Б. Кравців. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. – С. 263, 288, 293–300; Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар ім. Священномученика Йосафата в Станиславові / Я. Микитюк // Альманах Станиславівської Землі : зб. м-лів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 2 / ред.-упоряд. М. Климишин. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1985. – 900 с. – С. 78–79; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406–412; Паньківський К. Роки німецької окупації (1941–1944) / К. Паньківський. – Нью-Йорк, 1965. – С. 14, 25–26, 305, 307, 308; Шанковський Л. Тринадцять літ... (Дії УПА й збройного підпілля ОУН на терені Військової округи ч. 4 “Говерля” в 1943–1956 рр.) // Альманах Станиславівської Землі : зб. м-лів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 1 / ред.-упоряд. Б. Кравців. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. – С. 175; Яшан В. Дивізія “Галичина” у Станиславівській окрузі / В. Яшан // Альманах Станиславівської Землі : зб. м-лів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 1 / ред.-упоряд. Б. Кравців. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. – С. 154, 155, 157–158, 160; Яшан В. Під брунатним чоботом: Німецька окупація Станиславівщини в Другій світовій війні (1941–1944) / В. Яшан. – Торонто, 1989. – С. 142.
19. Див.: Ліквідація УГКЦ (1939–1946) : Документи радянських органів державної безпеки. – К. : ПП Сергійчук М. І., 2006. – Т. 1. – С. 580; Мартирологія українських церков : у 4 т. Т. 2 : Українська католицька церква : Документи, матеріали, християнський самвидав України / упоряд. і ред. О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. – Торонто ; Балтимор : Смолоскип, 1985. – С. 136; Сергійчук В. ОУН – УПА в роки війни : Нові документи і матеріали / В. Сергійчук. – К. : Дніпро, 1996. – С. 396; Пам’ятки історії та мистецтва Івано-Франківської області (нововиявлене) // Івано-Франківська обласна організація Національної спілки краєзнавців України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ifoonsku.ucoz.ua/Pamjatky_istorij_ta_kultury_novovyjavlene.pdf. – С. 131 із 285; Яневич Б. Пам’ятки національно-визвольної боротьби / Богдан Яневич // Старий Калуш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kalusz.io.ua/s115681/bogdan_yanevich_pamyatki_nacionalno-vizvolnoe_borotbi. – С. 5.
  20. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 341; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 291.
  21. Див.: Довідка про зміни в адміністративно-територіальному поділі сучасної Івано-Франківської області (1752–1939) // Державний архів Івано-Франківської області : путівник. Т. 1 : Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 322–323.
  22. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
  23. Там само.
  24. Див.: Коломия й Коломийщина : зб. споминів і статей про недавнє минуле / ред. та упоряд. проф. д-р Б. Романенчук. – Філадельфія : Вид. Комітету коломиян, 1988. – Т. 1. – С. 87–89.
  25. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
  26. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
  27. Коломия й Коломийщина : зб. споминів і статей... [Т. 1]. – С. 90.
  28. Див. і пор.: Терещенко Ю. Український патріот з династії Габсбургів / Ю. Терещенко, Т. Осташко. – К. : Темпора, 2008. – 382 с.; Степаков Ф. З любов’ю до України : [Про Василя Вишиваного – австрійського принца Вільгельма Габсбурга] / Ф. Степаков // Слово і час. – 1994. – № 7. – С. 77–79; Вільгельм Габсбург : Підтримка української справи. Геополітичні наміри Відня // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Вільгельм_Габсбург.
  29. Військове звання хорунжого в УГА відповідає званню прапорщика в армії Австро-Угорщини (Порівняльна таблиця військових звань сухопутних сил // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Військові_звання#cite_note-3, однак в історіографії існують розбіжності в ідентифікації військового звання (ступеня) В. Микитюка. Так, Я.-С. Микитюк та І. Пелехатий вказують звання “хорунжий” (Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука ... – С. 291), краєзнавець І. Драбчук – звання “січовий стрілець” (Драбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4), О. Дем’янів – “рядовий УГА” (Дем’янів О. Священик від Бога... – С. 6).
  30. Див.: Італійський фронт Першої світової війни // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Італійський_фронт_Першої_світової_війни.
  31. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
  32. Дем’янів О. Священик від Бога... – С. 6.
  33. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.

34. Пор.: Лебедович І. Польові духовники Української Галицької Армії : У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях : (Матеріали до історії). – Вінніпег, 1963. – С. 18, 73, 221, 229–235; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 269; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 373; Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії. (1832–1944). Т. 2 : Духовенство і релігійні згуродження. – Львів ; К. : Академія, 2004. – С. 107. – Текст англ. мовою.
35. Делятинський Р. І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу / Р. І. Делятинський // Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені святого священномученика Йосафата. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 55–76.
36. Необхідно підкреслити, що сучасні дослідники, спираючись на спогади брата священника, як правило, вказують іншу, неправильну дату завершення студій та священничих свячень – відповідно, липень і жовтень 1923 р. Див. і пор.: Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406; Драбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 291–292.
37. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41.
38. Див. і пор.: Вістник Станиславівської єпархії. – 1918. – Ч. I–III. – С. 24; Ч. VI–VII. – С. 49; Ч. VIII–IX. – С. 74; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1913. – С. 295; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 279; Ісаїв П. Історія міста Станиславова... – С. 74.
39. Див.: о. І. Л. З історії Духовної Семінарії в Станіславові / о. І. Л. // Альманах українських богословів. – Жовква, 1923. – С. 140; о. Др. Лятишевський. Целібат / о. І. Л. // Український голос. – Перемишль, 1922. – Ч. 13. – 26 марта. – С. 1; Кравчук А. Конференції архієреїв Української греко-католицької церкви (1902–1937). – Львів : Свічадо, 1997. – С. 50, 52, 62; Чернопол І. Митрополит Андрей Шептицький у спогадах Олександра Барвінського : (До 100-річчя інтронізації митрополита Андрея Шептицького) / І. Чернопол // Київська церква. – 2001. – № 2–3. – С. 290.
40. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДАЛ України), ф. 129, оп. 2, спр. 1370. 1923 р. Скарга греко-католицьких священників москвофільського напрямку до папи на політику латинізації та українізації греко-католицької церкви, здійснювану її керівництвом, арк. 1–7; Григорій, єпископ. До Всечесного Духовенства Станиславівської Єпархії. – Станиславів : Накладом Еп. Орд., 1925. – 9 с.; Москалюк М. Проблема целібату в християнсько-суспільному житті Галичини... – С. 58–62.
41. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 268; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 341.
42. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 268; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
43. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 115.
44. Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 115.
45. Пор.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 43–43 зв.; там само, спр. 314, арк. 61–61 зв.; там само, спр. 328, арк. 3–3 зв.; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406–407.
46. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 406.
47. Там само. – С. 406–407.
48. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
49. Там само; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 19, 86; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 123, 341.
50. Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 122; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 302.
51. Див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 364; Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії... Т. 2. – С. 395; Блажейовський Д. Історичний шематизм Перемиської єпархії з включенням Апостольської Адміністрації Лемківщини (1828–1939). – Львів : Каменярь, 1995. – С. 837. – Текст англ. мовою.
52. Пор.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120.
53. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.

54. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 86.
55. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 79–80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 86.
56. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 79–80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 86; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
57. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
58. Там само. – С. 407–408.
59. У зведених шематизмах трьох єпархій Галицької митрополії УГКЦ указані Я.-С. Микитюком прізвища та імена священиків збігаються не повністю, що не дозволяє їх достовірно ідентифікувати. Див. і пор.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 291–292, 296–297, 350, 383, 393; Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії... Т. 2. – С. 115–116, 351–352, 478–479, 521–522; Блажейовський Д. Історичний шематизм Перемиської єпархії... – С. 652–653, 802, 880, 908.
60. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 86.
61. Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1927. – С. 60; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 79–80; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1931. – С. 86.
62. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
63. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41.
64. Див.: Кугутяк М. Історія української націонал-демократії (1918–1929). Т. 1 / М. Кугутяк. – К. ; Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 264–265.
65. Див. і пор.: Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 302, 339, 364; Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 314, арк. 36; Там само, спр. 328, арк. 8.
66. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 70, арк. 142–147, 163–175.
67. Там само, спр. 73, арк. 55–55 зв.; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120.
68. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 55–55 зв., 56.
69. Див.: Там само, спр. 314, арк. 35, 71–71 зв.; Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1925. – С. 120.
70. Детальніше див.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 52–52 зв., 53, 54–54 зв. Порів.: Арсенич П. “Просвіта” на Гуцульщині / П. Арсенич // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2010. – Вип. 19. – С. 311; Сіреджук П. Діяльність “Просвіти” в Космачі / П. Сіреджук // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2010. – Вип. 19. – С. 313.
71. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 70, арк. 74, 75.
72. Там само, арк. 77–83, 85–85 зв.
73. Там само, арк. 86.
74. Там само, арк. 126.
75. Там само, арк. 124–125, 127–141.
76. Там само, спр. 73, арк. 52–52 зв.
77. Там само.
78. Там само, спр. 70, арк. 87, 89, 90, 104–106.
79. Там само, спр. 73, арк. 39, 40–40 зв.
80. Див. і пор.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 42–42 зв.; Арсенич П. “Просвіта” на Гуцульщині... – С. 311.
81. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 71, арк. 203.
82. Там само, спр. 73, арк. 42–42 зв.
83. Там само, оп. 3, спр. 328, арк. 2, 8–8 зв.
84. Див.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 328, арк. 8 зв.; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
85. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 328, арк. 8 зв.
86. Там само, арк. 9.
87. Там само, спр. 314, арк. 36, 70–70 зв.

88. Пор.: Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407; Н. Й. З Гуцульщини : (Політично-суспільні настрої. Пластова організація. – Інерція інтелігенції. Бездіяльність і безідейність молоді) / Н. Й. // Діло. – 1926. – 18 серп. – Ч. 182. – С. 4.
89. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 55–55 зв., 56.
90. Там само, спр. 314, арк. 35, 71–71 зв.
91. Там само, арк. 32.
92. Там само, спр. 73, арк. 52–52 зв., 53.
93. Там само, спр. 314, арк. 36, 70–70 зв.
94. Див.: Н. Й. З Гуцульщини : (Політично-суспільні настрої. Пластова організація. Інерція інтелігенції. Бездіяльність і безідейність молоді) / Н. Й. // Діло. – 1926. – 18 серп. – Ч. 182. – С. 4; Дописи: Косівщина. Вибори і уложення сил в повіті // Діло. – 1928. – 23 берез. – Ч. 66. – С. 4.
95. Боднар О. Культурно-просвітня діяльність української соціалістично-радикальної партії (1923–1939) / О. Боднар // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія “Історія”. – Тернопіль, 2010. – Вип. 2. – С. 133.
96. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 407.
97. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 3, спр. 73, арк. 57–57 зв., 58–58 зв., 59–59 зв.
98. Там само, арк. 54–54 зв.
99. Там само, спр. 328, арк. 10–10 зв.
100. Там само, спр. 73, арк. 42–42 зв.
101. Пор.: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 408; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 341; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 292.
102. Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1935. – С. 139–140.
103. Див.: Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1938. – С. 140–141; Альманах Станиславівської Землі : зб. матер. до історії Станиславова і Станиславівщини. [Т. 1] / ред.-упоряд. Б. Кравців. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. – С. 295.
104. Див.: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станиславові... – С. 263.
105. Через це окремі очевидці та сучасні історики помилково ідентифікують обидві інституції. Див., наприклад: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станиславові... – С. 288; Драбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4.
106. Детальніше див.: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станиславові... – С. 263.
107. Шематизм... Станиславівської єпархії. – 1929. – С. 164. Біографічну довідку – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської єпархії... – С. 313; Драбчук І. Родина Коновальців [Електронний ресурс] / І. Драбчук. – Режим доступу : http://komarno.in.ua/publ/vidomi_ljudi/rodina_konovalciv/6-1-0-20.
108. Директор української державної гімназії в Станиславові Осип Левицький у своїх спогадах помилково зазначив, що управителем бурси св. Йосафата о. В. Микитюк став “після смерті о. Коновальця” (Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станиславові... – С. 288), а згодом цю помилку повторив в одній зі своїх статей історик-краєзнавець І. Драбчук (Драбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4).
109. Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78.
110. Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 408.
111. Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78.
112. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78.
113. Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78, 79.
114. Див.: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станиславові... – С. 288; Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 78–79; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 408.
115. Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 79.
116. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 408.
117. Там само. – С. 408–409.
118. Див., наприклад: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 304, оп. 1, спр. 31, арк. 1, 5, 9 і т. д.
119. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 409.
120. З краю // Нова Зоря. – 1935. – Ч. 9. – С. 5.

- ^{121.} Припускаємо, що о. В. Микитюк поділяв погляди анонімного “священника” або ж, імовірно, сам був автором статті. Див.: Досвід духовенства. Як він усвідомлений і як кристалізується у статутах “Скали” і в житті. Священик // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 11. – С. 4; Ч. 12. – С. 4–6.
- ^{122.} Досвід духовенства. Як він усвідомлений і як кристалізується у статутах “Скали” і в житті. Священик // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 11. – С. 4.
- ^{123.} Досвід духовенства. Як він усвідомлений і як кристалізується у статутах “Скали” і в житті. Священик // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 11. – С. 4–5.
- ^{124.} Див. і пор.: Засідання Головного Відділу “Скали” // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 26. – С. 1; Загальний з’їзд “Скали” 7.05.1937 // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 33. – С. 2; Дискусія на З’їзді “Скали” // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 36. – С. 4.
- ^{125.} Новий Відділ “Скали” // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 34. – С. 1; Дискусія на З’їзді “Скали” // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 36. – С. 4.
- ^{126.} З релігійно-церковного життя : Деканальний Соборчик у Снятині // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 52. – С. 7.
- ^{127.} Засідання Головного Відділу // Нова Зоря. – 1937. – Ч. 82. – С. 1; Беген О. Спроба владики Григорія Хомишина запровадити Католицьку Акцію...
- ^{128.} Бібліотека Товариства “Скала” : Проект програми будучих видань. Арамис // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 35. – С. 6–7.
- ^{129.} Засідання Головного Відділу “Скали” // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 16. – С. 1; Ч. 34. – С. 1.
- ^{130.} Див.: Новий Відділ “Скали” // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 40. – С. 1; Резолюції III-их Загальних Зборів “Скали” з дня 26 травня 1938 р. // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 40. – С. 2; Засідання Головного Відділу “Скали” // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 46. – С. 5.
- ^{131.} Курс Католицької Акції // Нова Зоря. – 1938. – Ч. 58. – С. 2.
- ^{132.} Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 409–410.
- ^{133.} Див.: Ліквідація УГКЦ (1939–1946) : документи... – Т. 1. – С. 58–60.
- ^{134.} Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 79.
- ^{135.} Помилковим є твердження О. Дем’янів про те, що якісь невідомі “друзі” о. В. Микитюка “переховали під час першої більшовицької окупації, і отець Лука залишився живий” (див.: Дем’янів О. Священик від Бога... – С. 6).
- ^{136.} Див. і пор.: Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 409–410; Ліквідація УГКЦ (1939–1946) : документи... – Т. 1. – С. 60–61.
- ^{137.} Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 409–410. Пор.: Die Hermann-Goering-Werke bauen – in Watenstedt 1939–1941 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.org/details/1941-Die-Hermann-Goering-Werke-bauen>; Reichswerke Hermann Göring // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://de.wikipedia.org/wiki/Reichswerke_Hermann_G%C3%9Bbing.
- ^{138.} Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 410.
- ^{139.} Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 292.
- ^{140.} Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41.
- ^{141.} Микитюк Я. Згадка про Малий семінар... – С. 79; Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 410; Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станіславові... – С. 263.
- ^{142.} Див.: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станіславові... – С. 293–294, 298, 299.
- ^{143.} Паньківський К. Роки німецької окупації... – С. 14, 25–26, 305, 307, 308; Українська Національна Рада у Львові. Окружний Український Комітет у Станіславові // Воля Покуття. – 1941. – 19 жовт. – Ч. 23. – С. 3; На твердому та ясному шляху: Рік праці УОК в Станіславові // Станіславівське слово. – 1942. – Ч. 21. – 27 груд. – С. 6.
- ^{144.} Ліквідація УГКЦ (1939–1946) : документи... – Т. 1. – С. 577, 580.
- ^{145.} Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 410.
- ^{146.} Паньківський К. Роки німецької окупації... – С. 6–7.
- ^{147.} Див. і пор.: Чорновол І. Тягар прагматизму, або Олександр Барвінський у світлі сучасності / І. Чорновол // Барвінський О. Спомини з мого життя. – К., 2004. – С. 23–24, 29–30; Паньківський К. Роки німецької окупації... – С. 32; Послання Їх Ексцеленції Митрополита Кир Андрея до духовенства і вірних // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 33. – 15 серп. – С. 2, 4; Митрополит Андрей Шептицький : життя і діяльність : документи і матеріали (1899–1944). – Т. 2 : Церква і суспільне питання. Кн. 1 : Пастирське вчення і служіння. – Львів : Місіонер, 1999. – С. 537, 539.

- ¹⁴⁸. Український Окружний Комітет у Станіславові. Іван Ставничий // Українське слово. – 1941. – Ч. 31. – 7 груд. – С. 2.
- ¹⁴⁹. Реферат Суспільної Опіки У.О.К. в Станіславові // Українське слово. – 1941. – Ч. 39. – 25 груд. – С. 3.
- ¹⁵⁰. На твердому та ясному шляху : Рік праці УОК в Станіславові // Станіславівське слово. – 1942. – Ч. 21. – 27 груд. – С. 6.
- ¹⁵¹. Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станіславові... – С. 296.
- ¹⁵². Св. Миколая по передмістях і серед шкільної дітвори в Станіславові // Українське слово. – 1941. – Ч. 38. – 23 груд. – С. 3; Св. Миколая в школі та в захисті // Українське слово. – 1941. – Ч. 41. – 30 груд. – С. 3.
- ¹⁵³. Український Окружний Комітет у Станіславові в справі “Коляди” // Українське слово. – 1942. – Ч. 3. – 7 січ. – С. 8; Час коляди доходить до кінця // Українське слово. – 1942. – Ч. 6. – 16 січ. – С. 3.
- ¹⁵⁴. Український Окружний Комітет у Станіславові. Іван Ставничий // Українське слово. – 1941. – Ч. 31. – 7 груд. – С. 2.
- ¹⁵⁵. Станіславівська хроніка // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 22. – 30 трав. – С. 6.
- ¹⁵⁶. Праця на селі // Станіславівське слово. – 1942. – Ч. 1. – 2 серп. – С. 6; Посилена праця Станіславівщини : діяльність Реферату Культурної Праці // Станіславівське слово. – 1942. – Ч. 1. – 2 серп. – С. 6.
- ¹⁵⁷. Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станіславові... – С. 299–300.
- ¹⁵⁸. Детальніше див.: Пилипів І. До питання про ставлення греко-католицького духовенства до дивізії “Галичина” (1943–1945 рр.) / І. Пилипів, Р. Делятинський // Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2009. – Ч. 15–16. – С. 373–388.
- ¹⁵⁹. Див.: СС-Стрілецька Дивізія “Галичина”: Урочистий акт в уряді Губернатора Галичини // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 18. – 2 трав. – С. 1; Урочистий акт з нагоди створення СС-Стрілецької Дивізії “Галичина” // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 19. – 9 трав. – С. 6.
- ¹⁶⁰. Яшан В. Дивізія “Галичина” у Станіславівській окрузі... – С. 154; Зібрання громадянства // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 19. – 9 трав. – С. 6.
- ¹⁶¹. Цит. за: Маніфестація в Станіславові з нагоди набору добровольців // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 21. – 23 трав. – С. 6. Пор.: Яшан В. Дивізія “Галичина” у Станіславівській окрузі... – С. 155; Висоцький Р. Спогади дивізійника... – С. 17.
- ¹⁶². Поклін Героям: Зелено-святочні торжества могил у Станіславові // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 27. – 4 лип. – С. 6.
- ¹⁶³. Див. і пор.: Яшан В. Дивізія “Галичина” у Станіславівській окрузі... – С. 157–158; Висоцький Р. Спогади дивізійника... – С. 18.
- ¹⁶⁴. Ми готові до боротьби: Величаве свято СС Стрілецької Дивізії “Галичина” у Станіславові // Станіславівське слово. – 1943. – 18 лип. – Ч. 29. – С. 6; Величаве свято добровольців. Перші добровольці поїхали // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 31. – 1 серп. – С. 6; За Батьківщину. Станіславів прощає своїх добровольців // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 31. – 1 серп. – С. 6; пор.: Марчук В. В. Церква, духовність, нація... – С. 214.
- ¹⁶⁵. Станіславівщина прощає своїх стрільців: Добровольці СС Стрілецької Дивізії “Галичина” на вишкіл // Станіславівське слово. – 1943. – Ч. 48. – 28 листоп. – С. 6; Яшан В. Дивізія “Галичина” у Станіславівській окрузі... – С. 160.
- ¹⁶⁶. Однак ця суперечність не була настільки гострою, як це намагається показати у своєму публіцистичному нарисі О. Дем’янів, стверджуючи, що “часто траплялося так, що на одних і тих самих зборах за дивізію агітував отець Лука, а проти створення дивізії – представник підпільної ОУН, колишній його гімназист” (пор.: Дем’янів О. Священик від Бога... – С. 6).
- ¹⁶⁷. Див. і пор.: Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 411; Мірчук П. Українська повстанська армія 1942–1952 : документи і матеріали. – Львів : Просвіта, 1991. – С. 187–234; Заяць М. Жорстокі дні (спогади про 1943 р. в Галичині)... [Електронний ресурс] / Матвій Заяць...
- ¹⁶⁸. Заяць М. Жорстокі дні (спогади про 1943 р. в Галичині)... [Електронний ресурс]...
- ¹⁶⁹. Пор.: Мацьків Т., Каменецький Ю., Левицький О. Історія української державної гімназії в Станіславові... – С. 296–297; Бондарев І. Хроніка одного розстрілу [опублік. 29.11.2012] / І. Бондарев // Репортер: івано-франківський тижневик : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.report.if.ua/neformat/neformat/hronika-odnogo-rozstrilu>.
- ¹⁷⁰. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 411.
- ¹⁷¹. Там само.

172. Цит. за: Старі фото Станиславова (Івано-Франківська) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=1326285&page=101>.
173. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 411.
174. Маршрут пішохідний “Івано-Франківськ – Грабівка” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://maps.google.com.ua/?hl=ru>.
175. Спогади вчителя місцевої школи І. В. Іванцева, записані автором 8 травня 2007 р. у с. Грабівка Калуського району Івано-Франківської області // Приватний архів Руслана Делятинського.
176. Див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії (1832–1944). Т. 1 : Адміністрація і парохії / Д. Блажейовський. – Львів ; К., 2004. – С. 276–277.
177. Біографічну довідку див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії... Т. 2. – С. 397.
178. Див.: До 65-річчя загибелі полковника УПА Василя Андрусяка “Грегита” // Центр досліджень визвольного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cdvr.org.ua/node/938>; Забілий Р. Нарис історії куреня “Скажені” / Р. Забілий // Український визвольний рух : зб. 1 / Центр досліджень визвольного руху. – Львів, 2003. – С. 125–143. – Режим доступу : http://cdvr.org.ua/sites/default/files/archive/zbirnyk_1.pdf; Мизак Н. УПА-Захід і збройне підпілля ОУН у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу у 1942–1960 рр. / Н. Мизак. – Чернівці ; Торонто : Прут, 2011. – С. 93, 102. – Режим доступу : <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res/religstud/Knyha%207.pdf>.
179. Див. і пор.: Микитюк Я. Згадка про Малий Семінар... – С. 79; Мельник Петро Васильович (“Хмара” // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Мельник-“Хмара”_Петро.
180. Літопис УПА. Основна серія. Т. 3 : Чорний ліс. Передрук підпільного журналу УПА. Кн. 1. / ред. Є. Штендера, П. Потічний. – Торонто, 1978. – С. 133–134.
181. Пор.: Літопис УПА. Основна серія. Т. 3 : Чорний ліс... – С. 134; Когут М. Герої не вмирають : Спогади / М. Когут. – Дрогобич : Відродження, 2001. – С. 14.
182. Детальніше див.: Літопис УПА. Основна серія. Т. 20 : Показчик до “Літопису УПА”. Кн. 1 : 1–9 тт. / ред. Є. Штендера, П. Потічний, С. Шпак. – Торонто, 1994. – С. 376. Про обставини його загибелі разом із курінним “Благим” див.: Захарова М. Олекса Химинець (“Благий”) – пластун, курінний “Месників”, лицар Срібного хреста Бойової заслуги : до 100-річчя від дня народження командира УПА і 70-річчя створення УПА / М. Захарова // Краєзнавець Прикарпаття. – 2012. – № 20. – С. 51.
183. Літопис УПА. Основна серія. Т. 3 : Чорний ліс... – С. 133–134.
184. “Позитивні оцінки” можливості капеланства в УПА о. В. Микитюка див.: Климчук-Григорів Н. Нескорений народ – нескорена Церква... – С. 73; Зрайко Б. УГКЦ в українському національно-визвольному русі 1940–1950-х років / Б. Зрайко // Музей “Територія Терору” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.territoryterror.org.ua/uk/publications/details/?newsid=249>; Зрайко Б. УГКЦ і національно-визвольні змагання 40–50-х рр. ... – С. 78; Забзалюк Д. Є. Організація церковно-релігійного життя у військових формуваннях УПА... – С. 6; Забзалюк Д. Є. Організація релігійного життя в УПА [Електронний ресурс]... – С. 29; Забзалюк Д. Душпастирська служба українських військових формацій першої половини ХХ ст. : монографія / Д. Забзалюк. – Львів : ЛьвівДУВС, 2012. – С. 156; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 292.
185. Яшан В. Під брунатним чоботом : Німецька окупація Станиславщини... – С. 142.
186. Драбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4.
187. Сурмач О. УГКЦ і український національно-визвольний рух у період німецької окупації (1941–1944 рр.) / О. Сурмач // Історія релігій в Україні : Праці XI Міжнар. наук. конф. (Львів, 16–19 травня 2001 р.). – Львів, 2001. – Кн. 1. – С. 424–429; Марчук В. В. Церква, духовність, нація... – С. 214; Пилипів І. До питання про греко-католицьких капеланів в Українській повстанській армії (1942–1946 рр.) / І. Пилипів, Р. Делятинський // Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. Вип. 14. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 303–316.
188. Див.: Папакін Г. Українські визвольні змагання 1939–1956 : джерельний контент. Вип. 1 : Проблеми класифікації й змісту джерел повстанського та радянського походження / відп. ред. Г. Боряк. – К., 2012. – С. 136. – Режим доступу : <http://histsans.com/LiberUA/978-966-02-6669-8/978-966-02-6669-8.pdf>.
189. Бої УПА за Чорний Ліс під Станиславом (Із звіту командира Воєнної Округи IV УПА – Захід) // Літопис УПА. Т. 19 : Група УПА “Говерля”. Кн. 2 : Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. – Торонто ; Львів, 1992. – С. 44–45.
190. Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 411–412.
191. о. Гриньох І. Ще у справі українського військового духівництва / о. І. Гриньох // Патріярхат. – 1992. – Ч. 5. – С. 24–25.

- ^{192.} Сергійчук В. ОУН – УПА в роки війни : Нові документи і матеріали / В. Сергійчук. – К. : Дніпро, 1996. – С. 396.
- ^{193.} До 65-річчя загибелі полковника УПА Василя Андрусика – “Трегіта” // Центр досліджень визвольного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cdvr.org.ua/node/938>.
- ^{194.} Шанковський Л. Тринадцять літ... – С. 175.
- ^{195.} Забілий Р. Нарис історії куреня “Скажені”... [Електронний ресурс]... – С. 128.
- ^{196.} Там само. – С. 130.
- ^{197.} Див.: Яшан В. Під брунатним чоботом : Німецька окупація Станиславівщини... – С. 142, 264; Спогади вчителя місцевої школи І. В. Іванцева, записані автором 8 травня 2007 р. у с. Грабівка Калуського району Івано-Франківської області // Приватний архів Руслана Делятинського; Шанковський Л. Тринадцять літ... – С. 175; Мартирологія українських церков... – Т. 2 : УКЦ. – С. 136. Пор.: Грабовецький В. Грабівка : Літопис оселі над Луквою / В. Грабовецький. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – С. 103; Дрбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4; Пелехатий І. Микитюк Володимир-Лука... – С. 292.
- ^{198.} Див.: Яшан В. Під брунатним чоботом : Німецька окупація Станиславівщини... – С. 142.
- ^{199.} Микитюк Я.-С. Отець Володимир-Лука Микитюк... – С. 411–412. Пор.: Зрайко Б. УГКЦ і національно-визвольні змагання 40–50-х рр... – С. 78.
- ^{200.} Пор.: Сопоставление дат православной и католической пасхи (1918–2049) // Пилотируемая космонавтика в цифрах и фактах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://space.kursknet.ru/astron/russian/calendar/easters.sht>.
- ^{201.} Пішохідний маршрут Грабівка – Рипянка, Івано-Франківська область // Google Карты [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goo.gl/maps/haBPw>; Яндекс-карты [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://maps.yandex.ua/-/CVbCuG0y>.
- ^{202.} Держархів Івано-Франківської обл., ф. 504, оп. 1, спр. 195а, арк. 41.
- ^{203.} Пам’ятки історії та мистецтва Івано-Франківської області (нововиявлене)... – С. 131; Яневич Б. Пам’ятки національно-визвольної боротьби... – С. 5.
- ^{204.} Дрбчук І. Він жив для Бога і людей... – С. 4.
- ^{205.} ЦДІАЛ України, ф. 359, оп. 1, спр. 289, арк. 1–18. 1930–1939 рр. : Листи Мельниківської О., Мельниковича О., Метеллі С., Микитюка В. до О. Назарука.

В статтє проведена реконструкція біографії незаурядної личности греко-католического священника Владимира Мыкитюка, сотрудника настоятеля прихода в Кобаках, управляющего приходами в Рыбно и Старых Кутах, катехита школы и главы кружка общества “Просвита”, катехита в гимназии и ректора малой духовной семинарии в Станиславове, заместителя председателя Главного правления общества “Скала”, заместителя председателя и референта социального обеспечения Украинского окружного комитета (УОК) в Станиславове, известного в историографии также как капеллан (военный священник) УПА, который трагически погиб в апреле 1944 г.

Ключевые слова: о. Владимир Мыкитюк, хорунжий (четар, лейтенант) Украинской галицкой армии (УГА), духовная семинария, целибат, сотрудник настоятеля прихода, администратор (управляющий) приходами, катехит (учитель религии), ректор малой духовной семинарии, заместитель председателя Главного правления общества “Скала”, заместитель председателя и референт социального обеспечения Украинского окружного комитета (УОК) в Станиславове, капеллан УПА.

In the article reconstructed the biography of extraordinary personality of the Greek Catholic priest Fr. Vladimir Mykytiuk, the vicar of Kobaky, the administrator of Rybno and of Stari Kuty, the school’s catechist and head reading room “Prosvita” in the Kuty, the gymnasium catechist and the rector of minor theological seminary in Stanislaviv, the Deputy Chairman of the General Board of Society “Skala”, the deputy chairperson and referent of social care in the Ukrainian District Committee in Stanislaviv known in the historiography also as chaplain of Ukrainian Rebel Army which tragically killed in April 1944.

Keywords: Vladimir Mykytiuk, cornet (chetar, lieutenant), the vicar, the administrator, the catechist schools, head reading room “Prosvita”, the catechist gymnasium, the rector of minor theological seminary, the Deputy Chairman of the General Board of Society “Skala”, the deputy chairperson and referent of social care in the Ukrainian District Committee in Stanislaviv, the chaplain of Ukrainian Rebel Army.